

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

KAN ONZE RECHTSTAAL GEZOND WORDEN ?

Lezing gehouden door de Heer J. LELIARD voor de Vlaamse Conferentie der
Balie van Antwerpen op 28 oktober 1960

Het gerecht dient de taal van het volk te spreken, vooral in onze moderne democratie.

De rechtstaal heeft overal neiging tot archaïsering, gedeeltelijk om zich deftig voor te doen en zich van het volk verwijderd te houden, gedeeltelijk ook omdat aan vele teksten, de wet b.v., niets mag gewijzigd worden en zij dikwijls verplicht letterlijk dient aangehaald te worden, hoe ouderwets of taalkundig gebrekkig de vorm ervan ook is.

In Vlaanderen is de toestand bijzonder erg, daar zich bij dit eerste euvel, de volksvreemdheid van de taal van het gerecht, nog een ander feit komt voegen, n.l. dat de Vlaamse teksten vertalingen zijn uit het Frans, dikwijls met weinig kennis van het Nederlands verwezenlijkt; dat de juristen voor het grootste deel in het Frans gevormd waren en velen van hen dit nu nog zijn; dat er bij velen, ook bij overheidspersonen, geen belangstelling en slechts misprijzen bestaat voor het Nederlands, waarvan zij de kulturele waarde loochenen.

Ook zijn de meeste van onze rechtswerken in het Frans geschreven of volledig op Fraajkrijk afgestemd en zijn de teksten van veel van onze wetten slechts in het Frans rechtsgeldig.

In Vlaanderen dient dus nog meer verbeterd te worden dan elders waar men, in tegenstelling tot ons land, reeds heel wat heeft verwezenlijkt, ook op wetenschappelijk gebied.

Om tot verbetering te komen, dient de jurist de hulp te aanvaarden van de taalkundige en niet op eigen houtje te improviseren.

De commissies die opgericht zijn om de rechts- en ook de bestuurstaal te verbeteren, hebben geen directe invloed en worden niet geraadpleegd als er nieuwe teksten worden uitgevaardigd, wat het kwaad laat voortduren.

De ware, directe verbetering kan derhalve slechts van de juristen zelf uitgaan. Daarom zouden vooruitstrevende advocaten en magistraten de durf moeten hebben om met de traditie en de gemakzucht te breken om er aldus toe te komen de taal van hun vak opnieuw te herzien, los van het Franse denken, en van het Franse voorbeeld.

Alleen op die wijze kan de taal van de wetenschap en de praktijk van het recht de gelijke worden van deze der intellectuele activiteiten in het Vlaamse land.

* * *

Bij de beschouwing van het gerechtelijk apparaat in een democratische maatschappij, zien wij dat het niet meer is een middel ter verdediging van de belangen van een klasse, doch wel een middel tot instandhouding en volmaking van de maatschappelijke orde, ten voordele van al haar leden.

Door zijn sanctionerende, doch tevens en vooral door zijn preventieve actie, speelt het gerecht een bij uitstek pedagogische rol.

Hoe kan een pedagogische werking ten volle haar doel bereiken, als de «opvoeder» door deze die hij opvoedt niet wordt begrepen?... als de taal van de ene niet is deze van de andere ?

Daarom past het dat gerecht en wet een taal spreken die verstaan wordt door alle leden van de maatschappij.

De regels die volgen, zijn gewijd aan een overzicht van de tekortkomingen die eigen zijn aan de rechtstaal en vooral aan deze van Vlaanderen, alsmede aan het onderzoek van enkele middelen die ertoe kunnen bijdragen deze toestand te verhelpen. Dit laatste zal het voorwerp uitmaken van een latere bijdrage.

Voorzeker is het niet de eerste maal dat over deze kwestie gesproken en geschreven wordt. Het is nochtans niet overbodig nu en dan de jurist ervan bewust te maken dat hij aan zijn voornaamste, om niet te zeggen enige, uitdrukkingsmiddel veel te verbeteren heeft en dat op hem, evenals op ieder schrijvend en sprekend lid van de gemeenschap, de plicht rust de vorm waarin hij zijn gedachten uit, aan voortdurende kritiek te onderwerpen.

* * *

Over de volksvreemdheid van het gerecht en het recht is door sommige auteurs, zowel bij ons als in het buitenland, dikwijls met spijt geschreven. Als wij titels horen vernoemen als «Die Entfremdung zwischen Recht und Volk» (Krückmann) en «Die Impopularität der Jurisprudenz» (Leonhard) (1), zien wij dat wij niet de enigen zijn om het gerecht een bepaalde vreemdheid aan het volk te verwijten, zoals wij ze proefondervindelijk in onze omgeving bij de man in de straat waarnemen. Dit verschijnsel kan zijn oorzaak hebben in verschillende omstandigheden.

Volgens de ene is de aanleiding het feit dat degene die beoordeeld en eventueel gestraft wordt, er weinig toe geneigd is toenadering te zoeken tot de rechter en zijn medewerkers (2); volgens anderen zou deze houding van aan vijandschap grenzend wantrouwen bij de gewone burger veroorzaakt worden door de

houding van afzijdigheid vanwege de klasse der magistraten, een soort «alofness» zoals de Engelsen het noemen, die hen van het volle leven van de gemeenschap en van de potentiële rechtzoekenden gescheiden houdt en die zelf haar oorzaak vindt in de vrees dat, door een te grote gemeenzaamheid met het andere deel van de bevolking, ook het gevoel van gerechtvaardigde gestrengheid en onpartijdigheid zou aangetast worden.

Wat ook nog verdere oorzaken van de betreurdte toestand zijn mogen, het staat vast dat een belangrijke factor die deze vreemdheid mede kan verklaren, de onaantastbaarheid is van het taalmedium dat door de gerechtelijke lichamen, door rechtspreker en wetgever, wordt aangewend (3). De gerechtelijke en wetgevende lichamen hebben zich steeds gehuld in een kleed van archaïserend en verstand taalgebruik dat hun uitspraken en bepalingen voor het volk, dat tenslotte de rechtstreekse en enige belanghebbende is, duister en dus minder betrouwbaar doet schijnen, zodat de veroordeelde dikwijls reden tot klagen heeft dat hij met «kwaad Hollands en vals Latijn» (4) in 't lijden is gebracht.

«Terwijl men zich beijverde om de algemene belangstelling in de andere wetenschappen bij het volk door schriften, en later ook door voordrachten op te wekken, bleef de rechtsgelerdheid nog bijna geheel en al binnen de enige kring harer beoefenaars besloten» (5). Zo sprak in 1880 Jules Obrie over deze afgeslotenheid, die hij ook in verband met de taal waarneemt. Bij J. I. De Haan, die het zelf over de taal van het gerecht heeft lezen wij bijvoorbeeld nog: «In Duitsland zijn de klachten talrijk. In het bijzonder verwijt men de taal van de rechtsgelcerden, dat zij voor het volk niet verstaanbaar is.» (6)

Een dergelijke toestand lijkt ons in een moderne maatschappij verouderd en, in het licht van huidige toestanden op andere gebieden van het intellectuele leven, volstrekt uit den boze. «Wanneer door een vals gevoel van gewichtigheid of deftigheid de wetgever en de rechter zich bedienen van een soort geheimtaal, alleen voor ingewijden verstaanbaar, dan voelt de burger zich verongelijkt. De groei van de democratie, de uitbreiding van de sociale wetgeving hebben dit euvel steeds ondragelijker gemaakt», schrijft in 1919 prof. De Vooy, over deze neiging tot differentiatie door het taalgebruik. (7)

Buiten dit verschijnsel, waarvan de ongewenstheid door ieder zal ingezien worden, is er nog een andere factor die een moeilijker te verhelpen starheid in het taalgebruik van het gerecht tot gevolg heeft; het is de aard van de basis van het gerechtelijk werk, van de wet zelve.

Opgesteld en uitgevaardigd op een ogenblik dat soms ver in het verleden ligt, en toen reeds in een vorm die sterk van de dagelijkse taal afweek, biedt zij, op elk later ogenblik, een tekst die, naarmate de tijd vordert, steeds meer verouderd. «Un paysan du XVIIe siècle eut compris un acte de notre procédure plus aisément que ne le fait aujourd'hui un citoyen» zegt Procureur-generaal A. Callier in 1908 (8) en deze uitspraak geldt mutatis mutandis eveneens voor de teksten der wet die de basis vormen voor de procedureacten.

De jurist nu, heeft de gewoonte, en dikwijls de plicht, zoveel als mogelijk de wet te citeren en, vrezend door zijn lezers slecht begrepen te worden, (9) zal hij niet slechts de tekst volledig overnemen, bijvoorbeeld bij de kwalificatie van een misdrijf, maar ook andere uitdrukkingen aan de wet ontleen om ze in zijn geschriften aan te wenden,

ook als de letterlijke weergave van de wettekst niet is vereist.

Aldus is het, door deze dubbele oorzaak, verstaanbaar dat de taal van het gerecht en van alwat ermede verbond houdt, ten zeerste verouderd blijkt te zijn en in vele opzichten voor de leek, die nochtans zijn moedertaal volledig machtig is, een voorwerp van spot en minachting uitmaakt, door de fouten en ongerechtigheden uit vroeger tijd die het geheel moeilijk of slechts bij benadering verstaanbaar maken.

Het is door het overwegend belang dat de «tekst» heeft — een geval dat, buiten de rituele gedragingen, enig is in de intellectuele activiteiten van de mens — en door de daaruit voortvloeiende onaantastbaarheid van deze geschreven vorm, dat de practicus er steeds toe geneigd is zomin mogelijk van deze tekst af te wijken. Bij ons komt daar dan nog bij dat gedurende lange jaren de meestal Nederlands-onkundige rechtsbeoefenaar zich meer dan door de praktijk geboden was, angstvallig achter de bestaande tekst verscholen heeft, daar hij het initiatief niet durfde of kon nemen een levende taal te schrijven. Het gevolg daarvan is geweest dat, zowel op gebied van terminologie als van algemene taal, in gerechtelijke middens bepaalde slechte gewoonten als het ware ingeworteld zijn en dat het zogenaamd traditioneel archaïsme dat bestaat in ieder taalgebied met geschreven wetten en een georganiseerd gerechtelijk apparaat, bij ons een des te groter euvel uitmaakt bij geringe taalvaardigheid en onscherp inzicht in de taalmoeilijkheden en -mogelijkheden, gevolg van de georiënteerdheid naar het Frans.

Dat deze toestand zijn uiting vindt in de doorgaans zeer slechte stijl die onze Nederlandstalige rechtspleging kenmerkt, waarin de nagestreefde waardigheid versmoord wordt onder soms lachwekkend aandoende fouten tegen taaleigen, vormleer en syntaxis, kan eenieder merken die de moeite doet dergelijke teksten nader te bekijken. Soms blijken ze te handelen over een betrekkelijk eenvoudig onderwerp, maar door het netwerk van archaïsmen en taalongerechtigheden zijn zij bij eerste, en zelfs bij latere lezingen duister en slechts door welwillend raden verstaanbaar. Het is nochtans mogelijk om deze opstellen, door het herschrijven met gebruik van goede wendingen en het juiste woord, te «vertalen» in duidelijke, voor ieder ontwikkeld mens dadelijk verstaanbare mededelingen. (10)

Door genoemde teksten in deze laakbare vorm op te stellen, zondigen de schrijvers ervan, bewust of onbewust, tegen het principe van de taal zelve, die communicatie is, en die gericht moet zijn op een zo ondubbelzinnig mogelijk en met het minst mogelijk verlies aan mededeling of kans op vergissing, weergeven van de gedachten van de spreker of schrijver ten behoeve van de hoorder of lezer. Elke tekst die zodanig is opgesteld dat de overbrenging van gedachten meer gehinderd wordt dan bevorderd, belemmert ook op zijn manier de goede gang der menselijke betrekkingen en misbruikt op willekeurige wijze het mededelingsinstrument, de taal, waarvan ook niet taalkundigen het overwegend belang beseft hebben, dit «plus grand intérêt humain et l'accomplissement le plus caractéristique de l'homme» (11), waarover de mens, als enig wezen in de natuur, beschikt om het leven van zijn geest in het bewustzijn van zijn medemensen over te brengen. De verzuchting van A. Callier «c'est ce style inutilement barbare qui doit être réformé» (zie noot 7) kan dan ook bij uitbreiding op al deze geschriften worden toegepast.

Wat ons eigen land betreft, hebben wij er reeds terloops op gewezen dat de factor van de taal een

des te groter belang heeft, doordat gedurende decennia de rechtsbedeling plaats had in een aan het volk vreemd idioom. « Onze rechtspleging, zoals die thans is geregeld », schrijft Julius Obrie in 1880, « geschiedt bijna geheel buiten de gedingvoerende partijen om; vandaar dat men zo lang voor die akten van rechtspleging, waarin partijen rechtstreeks tussenkomen, echt Nederlandse uitdrukkingen bezigde » (12). In 1906 verklaart P. Bellefroid: « Het grote gebrek der Zuidnederlanders ten opzichte der rechtstaal ligt bij de rechtsgeleerden, magistraten, advocaten, notarissen, en ook bij de wetgevers die de wetten in het Frans bespreken en opmaken. De meesten hunner kennen de Nederlandse rechtstaal niet, of liever, zij kennen de Nederlandse taal zelve niet behoorlijk » en in 1935 kon verklaard worden « een overzicht van het Belgische rechtsleven sedert 1830, toont onmiddellijk in welke overwegende mate heel onze juridische cultuur vastgeankerd zit in het Frans taalgebruik en in het Frans denken » (13).

Toen tenslotte het Vlaamse volk een volledige rechtspraak in eigen taal wist te veroveren, bleek het dat er, door de gebrekkige kennis van die taal bij practici en magistratuur, op het gebied van toenaadering tussen dezen en hun rechtszoekende en rechtverkrijgende medeburgers, tenslotte in het domein van de onderlinge verstaanbaarheid weinig vooruitgang geboekt was. In 1892 kon Obrie nog schrijven, toen hij de « toestand » van de Vlaamse rechtsgeleerden wilde samenvatten: « De algemene rechtsbegrippen verkreeg hij door middel van het Frans in de hogeschool, de oplossing der thans behandelde strijdvragen kan hij alleen in Franse werken gaan zoeken en dat alles moet hij nu weergeven in een taal, die wel is waar zijne moedertaal is, maar die men hem ongelukkig niet behoorlijk heeft leren hanteren » (14). Ingewijden weten dat, op de voertaal in het onderwijs na, deze toestand in onze generatie nog in vele opzichten voortbestaat. Geregeld lectuur van gerechtelijke teksten doet hieromtrent dadelijk elke illusie teniet. In 1953 klinkt in het parlement een nieuwe klacht, meer dan een halve eeuw na deze van Prof. J. Obrie: « Na dertig jaar beschikken onze Vlaamse rechtsfaculteiten nog over geen volledig stel wetboeken in eigen taal! De rechterlijke macht moet zich nog dagelijks behelpen met rechtstermen van eigen maaksel. Nederlandstalige ambtenaren zijn niet in de gelegenheid aan de hand van betrouwbare en keurige wetteksten hun verslagen en stukken op te maken ». (15) en in 1959 lezen wij de niet minder betekende en gezaghebbende uitspraak van Prof. Van Dievoet: « Wanneer de rechters, van laag tot hoog, in het Vlaamse land rechtspreken, zijn het enkel of ongeveer enkel Franse wetboeken, die hun in die taal, en in die taal alleen, voorschrijven hoe de rechtspleging moet geschieden. (16)

Een « volledig stel wetboeken in eigen taal » zal echter niet alleen verbetering kunnen brengen « want wanneer straks — na hoeveel inspanningen, — alle wetboeken en wetten, ook deze van vóór 1898, in officiële en volledig rechtskrachtige tekst zouden voorliggen, zal het beantwoorden van de vraag of wij tot werkelijke gelijkheid met het Franstalig deel van ons land zullen komen, afhangen van de taalkennis der magistraten en van de fierheid der Vlaamse advocaten om zowel in de schriftelijke procedure als in de pleidooien een onberispelijk en een sierlijk Nederlands te gebruiken. Er is op dit gebied in Vlaanderen al te veel onverschilligheid, al te veel gebrek aan waardigheid, al te veel gebrek aan idealisme. » (17).

Wij mogen niet vergeten dat, naast het feit dat de teksten van wetten en rechterlijke uitspraken meestal

overhaast en slordig in het Nederlands opgesteld of gebrekkig uit het Frans vertaald werden, er bij de betrokken instanties een wantrouwen en een minachting bestond ten overstaan van het Nederlands als taalmedium in gerechtszaken « ... parce que le français est la langue du barreau, celle dont les avocats se servent habituellement et qui s'adapte le mieux à leurs plaidoiries » (18)

Als men de inhoud van de werkjes van Prof. Obrie vergelijkt bij de huidige toestand, ziet men dat er sedert tachtig jaar eigenlijk niet zo heel veel verbeterd is en dat er nog een lange weg dient afgelegd te worden. (19)

Dit grote prestige van het Frans in de rechtsmiddens, bij verwaarlozing van alle andere talen (en dikwijls van wetenschappelijk werk in die talen geschreven), is wel verwonderend, als men bedenkt dat de meningen over de doelmatigheid van de Franse rechtstaal zozeer verdeeld zijn. Zo schijnt Procureur-generaal A. Callier te oordelen dat de Franse rechtstaal de perfectie benadert « En matière juridique, la stricte propriété des termes est nécessaire et c'est un bien précieux auquel on ne pourrait renoncer à la légère, que la signification indiscutable d'un certain nombre de mots. Cette signification indiscutable n'a été obtenue que par une clarification à laquelle ont travaillé le temps, la jurisprudence et les lois elles-mêmes. Les mots dont le sens est ainsi définitivement fixé, ont peut-être pris un caractère archaïque; ils ont peut-être cessé de faire partie du langage ordinaire; mais dans leur domaine, dans le domaine juridique, loin d'obscurcir, ils simplifient ». (20)

Tegenover dit gezegde, staan de opvattingen van Henri Capitant: « ... notre langue juridique est pauvre, surtout si on la compare à la langue juridique allemande » (21) en van René Cassin die in een woord vooraf tot het werk van Bequart « Les mots à sens multiples dans le droit civil français » (22) verklaart: « Notre langue juridique s'est, en France, adaptée à son sujet d'une manière inconsciente, comme si elle échappait absolument à toute action de l'intelligence et de la volonté humaines, et trop souvent dans des conditions défavorables à toute précision ». Het wetenschappelijk werk van Bequart geeft daar dan ten volle het bewijs van.

Deze hegemonie van het Frans in rechtzaken moet dan wel een andere oorzaak hebben dan het besef van de gebruikers dat zij hiermede over een volmaakt uitdrukkingsmiddel beschikten dan het andere, het Nederlands, in perfectie ver overtrof. Dat dit laatste evenmin waar is, heeft prof. Bolland in 1912 trachten aan te tonen. (23)

Toch blijft de voertaal en de kultuurtaal van een belangrijk deel van onze Vlaamse advocaten en magistraten, buiten het verplichte « Nederlands » van de procedure, nog steeds het Frans; is het dan te verwonderen dat veel wetteksten en de overgrote meerderheid van de gerechtelijke uitspraken nog altijd gebrekkig zijn van taal; wordt er niet overwegend uit het Frans vertaald, ook in Nederlandstalige rechtscollages die in het Nederlands over een zaak oordelen; geldt niet nog steeds voor velen het Frans als het enig bruikbare medium voor gerechtelijke doeleinden? De Vlamingen wisten wel een wet op het taalgebruik te veroveren, « Toch is in sommige rechtbanken en hoven de taalkennis bij meerdere magistraten, die zetelen in Vlaamse kamers, en die Vlaamse zaken te behandelen hebben, nog erbarmelijk ». (24) De gevolgen die dit alles voor de vorming der Vlaams-Belgische rechtstaal heeft zijn niet te meten. Wat in andere talen dan het Frans geschreven wordt, zal door onze practici — op

enkele gelukkige uitzonderingen na — weinig of niet geconsulteerd worden en de klacht, in 1880 door J. Obrie uitgesproken betreffende onze armoede aan Noordnederlands documentatiemateriaal, zou heden nog, wat het gebruik ervan betreft in de praktijk, zeker kunnen herhaald worden. (25)

Als we in aanmerking nemen het traditioneel archaïsme van de gerechtelijke en wettelijke taal, waarover o.a. ook in Nederland wordt geklaagd (26), en daarbij rekening houden met de sterke nawerking van de vreemde taal en de systematische obstructie van hogere hand (27); als we vaststellen dat pas de laatste twintig jaar de praktijk van het Algemeen beschaafd vaste voet heeft kunnen krijgen in bredere kring in Vlaanderen, dan kunnen wij nogmaals gerust beweren dat, daar de toestand van de Nederlandse rechtstaal in België meer te wensen overlaat, ja moet overlaten, dan dit in andere taalgebieden het geval is, er dus in verhouding grotere inspanningen moeten gedaan worden dan elders om in deze toestand verbetering te brengen.

In andere landen werden reeds voor lange tijd maatregelen getroffen in de zin van een verbetering van de taal van recht en wet tot een modern en bij de tijd passend uitdrukkingsmiddel (28). Op wetenschappelijk gebied heeft men zich daar eveneens met de taal van wetgever en rechter bezig gehouden en, op min of meer systematische wijze, naar middelen gezocht om de tekortkomingen op te heffen (29).

Bij ons heeft men integendeel de schepping van de Vlaamse rechtstaal overgelaten aan het toeval van de min of meer volmaakte tweetaligheid en het initiatief van de verscheidene juristen en rechtsgeleerden die over hun vak gedoceerd of gepubliceerd hebben. Van de ene universitaire cursus tot de andere, ja zelfs in éénzelfde faculteit, verschillen bij de docenten de opvattingen over taal en terminologie. De ene houdt het met een volledig en kritiekloos in de leer gaan bij onze Noordnederlandse taalgenoten, de andere maant tot voorzichtigheid en zou de Vlaamse rechtstaal een bepaalde autonomie willen toekennen, los van Nederland. (30). Nooit heeft men er nochtans in de moderne tijd aan gedacht een systeem van regels op te bouwen waaraan de rechtstaal in Vlaanderen moet onderworpen worden, naast de Franse, die door lange traditie een bepaalde, zij het dan niet kritiekloze vastheid heeft bereikt. Een welomschreven rechtstaalpolitiek, wetenschappelijk gevestigd, heeft men niet gevoerd en men heeft er vroeger slechts naar gestreefd de wetboeken opnieuw in een Nederlands te vertalen, zonder rekening te houden met termen van oorspronkelijk-Nederlandse aard die reeds vroeger in het recht in gebruik waren. Van dit vertaald Frans zijn wij heden nog de erfgename.

Terwijl de naburige landen een lange rechtstaaltraditie in de volkstaal bezitten, en ook Nederland reeds op een meer dan honderdjarige onafgebroken rechtstaaltraditie kan terugblikken, kunnen wij in Vlaanderen slechts terugzien op enkele tientallen jaren van georganiseerd rechtskundig en gerechtelijk werk in de moedertaal. Het woord «moedertaal» past dan nog zeer slecht bij dit systeemloze samenraapsel van geleende en vertaalde termen dat de rechtstaal in Vlaanderen altijd geweest is: niet het resultaat van de taalkennis der wetgevers en auteurs, doch slechts een product van een vertaalkunst, waarbij de opstellers van de oorspronkelijke Franse teksten er doorgaans niet toe bij machte waren de juistheid ervan te beoordelen.

Als wij het voorgaande nogmaals beschouwen, blijkt dus dat wij, buiten het ook elders aan de rechtstaal

verweten archaïsme, in Vlaanderen geconfronteerd worden met o.i. meer belangrijke en noodlottige fouten die, naast de reeds genoemde, eigen zijn aan onze toestanden: het ontbreken van een vaste rechtstaalpolitiek gepaard aan een groot empirisme en gevaarlijk dilettantisme van halfgeleerden in taalzaken, het vertalen uit een vreemde taal en bijna nooit oorspronkelijk in het Nederlands opstellen van de teksten, de gebrekkige taalkennis bij talrijke auteurs en docenten onder wie er velen volledig in het Frans gevormd zijn, de blijkbaar grote gemakkelijheid van het «examen» inzake de kennis van de tweede landstaal voor openbare ambten en daarbij het bedroevende gebrek aan belangstelling voor het Nederlands bij zeer vele, en niet de minst belangrijke, rechtspractici die in het Vlaamse land werkzaam zijn. (31) Hierbij komt nog het verschijnsel dat bij ons het academiesch werk in verband met de taal van recht en wet, praktisch niet bestaande is.

Dergelijke toestanden kunnen slechts geleidelijk verholpen worden door het opstellen van vaste regels waaraan het gebruik van de Nederlandse rechtstaal moet voldoen, met inachtneming van de essentiële verschillen tussen het Nederlandse en Belgische gerecht en de terminologie van beide taalgebieden, zoals zij door de wet vastgelegd is; door het beschikbaar stellen van bronnen en hulpmiddelen, aangepast aan het vak, waarin de jurist die het met zijn taal goed meent, de gegevens kan putten die hem zullen toelaten zijn gedachten in een onverbasterde «moedertaal» te formuleren. Zeer zeker zou een drastische herziening van de taal van formules, wetten en vonnissen weldra een kentering ten goede kunnen brengen, doordat aldus de taalverbasterende voorbeelden van onder de ogen van de aankomende juristen zouden zijn weggenomen.

Dit alles zou daarbij een des te gunstiger invloed kunnen uitoefenen en tevens een doelmatiger verwezenlijking krijgen, zo er gezorgd werd voor een strengere controle op de kennis van de tweede landstaal, vooral van Vlaamse zijde, en voor een betere en degelijkere taalvorming van de Vlaamse intellectueel in het algemeen en van de jurist in het bijzonder. (32)

Dat bepaalde maatregelen getroffen worden is trouwens een sociale noodzaak. De taal van wet en recht heeft toch, meer dan deze van enig ander vak, wetenschap of techniek, een overweldigend maatschappelijk belang. Dit vloeit voort uit de zeer bijzondere aard van het rechtsvak of de rechtstechniek die wetgeving en rechtspraak zijn. Geen enkel aspect van het maatschappelijke leven laten zij onaangeroerd, over alle bezigheden van de mens, over alle situaties waarin hij zich kan bevinden, wordt door de wet gereguleerd en door het recht geoordeeld. Door het meer en meer ingewikkelde moderne leven, komen wij er steeds meer toe dat iedere burger, met normaal verstand en een bepaalde graad van ontwikkeling begaafd, bewust bij het gerechtelijk en wetgevend gebeuren betrokken, erin geïnteresseerd of er het voorwerp van is. «De rechtswetenschap is deels van bespiegelende aard, maar zodra zij een praktische taak aanvaardt, ontstaat naar alle zijden aanraking met het maatschappelijke leven. En in de samenleving is het niet een kleine groep die met wet en recht te maken heeft, maar alle staatsburgers in meerdere of mindere mate» (33). Sterker nog zegt H. Capitant het, in zijn reeds genoemde werk: «L'homme vit dans une atmosphère juridique; la trame de la vie sociale est faite de rapports de droit» (34)

Het is verder ook uit het werk van talrijke rechtskundige auteurs gebleken dat velen er het belang van

inzien een perfect medium te bezitten om hun gedachten in de wetten, of hun oordeel in de rechtspraak uit te drukken, daar zij er zich van bewust geworden zijn dat onvaste taal hinderend en verwarrend werkt. « Que de querelles édiées sur des équivoques ou sur des confusions », roept Capitant uit als hij de gevolgen van een onvolmaakte Franse rechtstaal overschouwt (35).

Het is dus dringend noodzakelijk — en vooral in Vlaanderen — zich af te vragen hoe voor dit alles middelen tot verbetering kunnen worden gebracht.

* * *

Wijden wij allereerst enkele woorden aan de hulp die de jurist hierbij van de taalkunde mag verwachten. Wij zien aan de ene kant dat de meeste juristen die zich van de tekortkomingen van hun taal bewust zijn geworden, te weinig taalkundige aanknopingspunten bezitten om er zelf verbetering aan te brengen. Aan de andere kant zal men de filoloog die gaat trachten zich met de rechtstaal bezig te houden weldra laten voelen dat zijn gebrek aan juridische kennis hem op dit gebied ongewenst maakt. Toch is het zo dat, ter verbetering van de rechtstaal, de taalkunde zo goed en zo kwaad zij kan, haar deel moet kunnen bijdragen en het is daarbij even verkeerd de filoloog de toegang tot dit gebied te ontzeggen als de jurist alle aanwending van taalkundige gegevens te verbieden. Als men op dit laatste standpunt blijft staan, houdt men een status quo in stand, die voor de vooruitgang voorzeker niet bevorderlijk is. Wanneer zich toch het geval voordoet dat een jurist met taalkundige achtergrond of een filoloog met rechtskundige inwijding de hand aan de ploeg slaat, dient men zich aan beide zijden van uitsluitend negatieve kritiek te onthouden maar wel te trachten dat positieve uit hun inspanningen af te zonderen dat nuttig kan zijn als het zowel van de rechtskundige- als van de taalkundige wereld zijn fiat heeft gekregen.

Dat de jurist de eerste is om over zijn taal materiaal na te denken en er kritiek op uit te oefenen, is trouwens zeer begrijpelijk. Niemand toch kan zich, beter dan hij, in de praktijk bewust worden van de armoede en de ontoereikendheid ervan en zowel over de vorm der wetten als over deze van de rechterlijke uitspraken zijn klachten en verzuchtingen uit.

Aan de andere kant is er ook veel dat aan de aandacht van de jurist ontsnapt doordat hij, opgevoed in een traditie van verkeerd taalgebruik, niet kritisch genoeg meer is gebleven. « Zij toch, zijn door hunne opleiding zo ongevoelig geworden voor deze verschillen, dat zij soms verbaasd staan, als wij leken verklaren een of anderen bij hen allergeewoonsten term toch heel vreemd te vinden » (36).

De ideale formule van een samenwerking tussen jurist en linguïst is moeilijk te bereiken en is in elk geval slechts gediend door voorbereidend werk van de aard van wat wij hierbij pogen te ondernemen, en dat in een later gedeelte, een aantal opvattingen zal weergeven met een eerder praktisch nut.

De twee bekwaamheden in één persoon verenigd, is een formule die nog zeldzamer is doch die, door de voorkeur van de auteur voor het ene of voor het andere vak, moeilijker dan de discussie onder vaklieden van verschillende discipline, tot een objectief waardevolle en praktisch bruikbare conclusie zal kunnen leiden.

Als Jacob Israel De Haan de rechtskundige signifiante toepast op de begrippen «verantwoordelijkheid», «aansprakelijkheid» en «toerekeningsvatbaar» (37), dan betreedt hij daardoor een terrein dat van hem niet alleen juridische kennis, doch ook en vooral taal-

filosofische begrippen vergt en maakt hij de verbinding tussen de twee disciplines, die in zijn geval vruchtbaar is gebleken. Dat hij zich daardoor aan kritiek blootstelt, blijkt hij te beseffen als hij schrijft: « Ik denk aan het proefschrift van Dr. Jac. Van Ginneken, "Principes de linguistique psychologique". De beoefenaars van de zielkunde vinden het te taalkundig. De beoefenaars van de taalkunde vinden het te zielkundig » (38).

Wij weten dat wij ons hier aan een gelijkaardige kritiek blootstellen door de rechtstaal praktisch uitsluitend met een taalkundig oog te bekijken. Wij troosten ons echter met de gedachte aan ons voornoemd voorbeeld en met de overweging dat deze toestand voor een studie van de gebreken van de rechtstaal, meer nog dan voor deze van enige andere vaktaal, een onoverkomelijke moeilijkheid uitmaakt. Wij trachten ten andere de nadelen ervan te beperken en onze overwegingen bij de juristen meer gewicht te geven, door als uitgangspunt te nemen wat rechtsgeleerden hier en elders over de taal van hun vakgebied gezegd of geschreven hebben (39).

De taalkunde kan trouwens, zonder zich te ver op de onveilige weg van de rechtsgeleerdheid te wagen, alleen reeds oog hebben voor bepaalde aspecten van dit speciale nevengebouw van de algemene taal, dat de rechtstaal is.

Het zou eigenaardig kunnen schijnen dat de gevallen waarin de taalkunde zich in boek of artikel om ons probleem heeft bekommerd, eerder zeldzaam zijn. Het is echter niet zo verwonderlijk als het op het eerste gezicht schijnt, dat zij zich zelden op systematische wijze, en dan nog uitsluitend theoretisch, met de rechtstaal heeft bezig gehouden, althans bij ons. Wij dienen te bedenken dat, terwijl vormen als dialect, bargoens, dieventaal en dergelijke wel binnen de gezichtskring van de aankomende filoloog gebracht worden, de beschouwing van het wezen van de vaktaalen, het weze gerechtelijke, exact-wetenschappelijke of wijsgerige, hem volledig onbekend blijft. Met de wereld van het recht zelf komt hij persoonlijk evenmin, of slechts sporadisch, in aanraking. (40)

Het zou nochtans nuttig zijn dat de taalkunde, op wetenschappelijk gebied, buiten het louter optekenen van verschijnselen, ook haar hulp zou bieden bij de pogingen die ondernomen worden om orde te brengen waar wanorde was en de blik zou richten op bepaalde gebieden van het maatschappelijke leven waar zij, naast het onderwijs haar praktische medewerking kan verlenen in een gemeenschap die van dag tot dag in nauwer contact met de wetenschap gaat staan en waarin het hoogst nodig is dat men zich op de inhoud van de woorden gaat bezinnen alsook op de invloed die het woord heeft op de psychologie en het gedrag van de hoorder. De moderne propaganda en de publiciteit hebben ons nog beter de zin geleerd van de befaamde uitspraak van Talleyrand, zodat wij er alle redenen toe hebben te laten blijken dat «deguiser nos pensées» niet ons doel is, maar dat wij alle middelen in het werk stellen om dubbelzinnigheid en onvolledige communicatie te bannen. Dit kan alleen gebeuren als wij onze uitdrukkingsmiddelen aan een strenge kritiek onderwerpen, als wij ons eerst en vooral bewust worden van de bevattingmogelijkheden van hen die wij toespreken en ons afvragen wat de reactie van hun geest op onze woorden zal zijn.

Een ding lijkt ons in dit verband reeds vast te staan: namelijk dat de rechtstavaktaal de regels moet volgen die gelden voor de algemene taal; dat ze slechts door het gebruik van noodzakelijke vaktermen, inherent aan het behandelde onderwerp, mag verschillen en dat het onbetwistbaar is dat, zo men de taal van dit

gebied, en soms de hele instelling zelf, wil behoeden voor verstarring en hopeloze vervreemding van dezen voor wie het bestemd is, dus van het levende sociaal verschijnsel dat zich mede door de «taal» manifesteert — en alleen soms daardoor —, de hulp van de taal-kunde noodzakelijk is op dit gebied waar men haar totnogtoe zo dikwijls ongestuurd de toegang geweigerd heeft. (41)

Dit heeft het ander voordeel dat een systematische bezinning op de rechtstaal kan bijdragen tot de kennis van de algemene taal, waarop zij geënt is. «In de laatste jaren is dan toch hoe langer hoe duidelijker gebleken dat zeer gewichtige vraagstukken op het gebied van de gewone taal alleen met behulp van de studie van de rechtstaal kunnen worden opgelost» (42).

* * *

Ten einde bepaalde gegronde opwerpingen reeds nu te beantwoorden, past het dat wij eerst nagaan wat wij met de termen «rechtstavaktaal» en «algemene verstaanbaarheid» bedoelen. Wij hebben geen onderscheid gemaakt tussen de taal van vakken als de rechtsleer, de rechtsfilosofie en dergelijke, die vaktalen zijn voor het uitsluitend gebruik van de rechtsgeleerde, en de rechtstaal van alle gerechtelijke en wetgevende handelingen, waarbij de burger direct betrokken is en waarvoor wij in het bijzonder de eis van de algemene verstaanbaarheid laten gelden.

De rechtspracticus staat voor een dubbele moeilijkheid daar hij in zijn studie van de rechtsprincipes een welbepaalde vakterminologie dient aan te wenden en te beheersen, terwijl hij bij de toepassing van deze rechtsprincipes in de praktijk, een taal dient te spreken, even vaststaand en «eindeutig» als de andere, doch zodanig gevormd dat de betrokken staatsburger met de taalmiddelen en de taalkennis die hem normaal ten dienste staan, geen moeite heeft om te verstaan wat er over zijn lot beslist wordt. Volgens De Vooy «kan men de rechtstaal in haar geheel niet gelijkstellen met de begripstaal van de wiskundige denker. Voor de taal van de rechtsfilosofie kan de gelijkstelling ten dele gelden; voor de taal van de wetgever, die zich tot het volk richt, stellig niet. Die kan de aard en de eisen van de volkstaal niet straffeloos verwaarlozen» (43). Dit laatste geldt o.i. evenzeer voor de advocaat en de rechter.

Deze soort gespletenheid in de rechtstaal, wordt nochtans niet steeds op de juiste wijze ingezien, zoals volgende voorbeelden duidelijk laten uitschijnen: De jurist J. Bequart, die ook op linguïstisch gebied heel wat materiaal in zijn studie verwerkt, schrijft in zijn boek «Les mots à sens multiples dans le droit civil français», wanneer hij ertoe komt de vorming van de rechtstaal en -terminologie te bespreken: «... tandis que l'emploi des langues scientifiques est en général réservé à un petit nombre d'initiés et qu'ainsi il est relativement aisé d'enrichir leur vocabulaire par des procédés de formation savante ou artificielle, il en est autrement pour les termes du droit. Tous les membres d'une société, si humbles soient ils, exercent une activité qui entre dans les cadres du droit et doivent avoir une connaissance sommaire mais exacte, de ce qui est ordonné, interdit ou permis» (44) en verder «... dès lors, même quand on ne sacrifie pas à la chimère d'un droit que tous les citoyens pourraient comprendre parfaitement, il faut que les termes usuels de notre langue juridique détiennent un pouvoir de suggestion assez fort pour être accessibles à la masse» (45).

Dit lang citaat toont aan hoe de auteur blijkbaar geen onderscheid maakt tussen de twee aspecten van

de taal van het recht: de vaktaal van de geleerden en de taal voor het maatschappelijk gebruik; en toch is op het gebied van het recht hetzelfde waar als op andere gebieden van de menselijke kennis waar de geleerde, als hij tot de leek spreekt, zijn taal en woordenschat aanpast aan het bevattingsvermogen van zijn gehoor of zijn lezer en daartoe bij voorkeur de vorm kiest die het dichtst staat bij de beschaafde omgangstaal van dezen tot wie hij zich richt. Als men de kinderen leert spellen, zal men de geleerde filologische begrippen in eenvoudige vorm trachten weer te geven. Evenmin zal het noodzakelijk of gepast zijn de staatsburger over de wet en de gerechtelijke beslissingen te onderhouden in een taal die ontleend is aan de studeerkamer of het juridisch congres. Terwijl de vaktaal van de rechtsgeleerde verband houdt met meer ingewikkelde diepgaande gedachtengangen, behandelt de taal van met de praktijk verbonden rechtspraak en wet er de concrete uitvloeijsels van.

Het is daarom dat de uitspraak van Bequart iets halfslachtigs heeft, als hij aan de ene kant niet blijkt te willen offeren aan de «chimère d'un droit que tous les citoyens pourraient comprendre parfaitement...» en aan de andere kant toch moeite wil zien doen om aan de termen van de wet te geven wat hij vaag noemt «un pouvoir de suggestion», waardoor ze dan toch «accessibles à la masse» zouden worden. Men mist hier het reeds genoemde onderscheid tussen de taal der geleerde uiteenzettingen der rechtsleer en deze van de rechtspraktijk voor tribunaal en wetgeving.

Bequart is trouwens niet de enige die de taal der rechtsgeleerdheid en die der rechtspraktijk als één geheel schijnt te willen zien. Bij Alexis Callier vinden wij dezelfde gedachte, met dit verschil dat hij de onmogelijkheid van algemene verstaanbaarheid voor de hele rechtstaal postuleert. Het enige heil moet volgens deze auteur gezocht worden in een steeds verder schrijdende ontwikkeling van het individu, waarbij de enkeling ook meer begrip zal krijgen voor de juridische teksten. «M. Bréal voudrait que le justiciable, attrait en justice, comprît les actes qui le touchent. N'est ce pas une utopie? Le droit est trop complexe pour être mis à la portée de tous» (46) en verder «... mais toute justice réglée suppose une science juridique, et toute science est l'apanage d'une minorité, d'une petite, très petite minorité, comme toute science a aussi sa terminologie spéciale, peu compréhensible pour les profanes» (74).

Dat het een utopie is de rechtsgeleerdheid voor allen toegankelijk te maken zal niemand betwijfelen, zoals het eveneens ondenkbaar is dat de wijsbegeerte, de natuurkunde en dergelijke vakken door de kleine man zouden begrepen worden zonder speciale voorbereiding. Maar het recht heeft, in tegenstelling tot die andere kennisgebieden een rechtstreekse invloed op het maatschappelijk gebeuren, het grijpt in in het leven van ieder individu en de rechtspracticus heeft, in tegenstelling tot de wijsgeer of de natuurkundige vorser, in functie van zijn vak zelf, een belangrijke sociale rol te vervullen. Het zijn niet de grondslagen van de rechtsgeleerdheid maar wel de sociale gerechtigheid die de burger in de staat dient te begrijpen; de studie van de eerste is wel, de kennis van de tweede niet «l'apanage d'une minorité» maar het recht van de staatsburger in een democratisch bestel.

Zolang de ontwikkeling van de staatsburger dus niet deze van de jurist heeft benaderd, kan er volgens Callier geen sprake zijn van algemene verstaanbaarheid, terwijl volgens Bequart de rechtsgeleerdheid er zelf zorg dient voor te dragen dat haar taal nog een «pouvoir de suggestion» overhoudt, daar hij inziet dat

een zo groot mogelijke verstaanbaarheid noodzakelijk of althans wenselijk is.

Gesteld nu dat wij het standpunt innemen van de dwingende eis der algemene verstaanbaarheid van recht en wet, dan komt ons dit begrip, in de letterlijke betekenis der termen eveneens als een utopie voor. Een ander onderscheid dringt zich hier op, waarbij wij gedeeltelijk en op een ander plan, de opvatting van Callier volgen: Algemene verstaanbaarheid van een wettekst of rechterlijke uitspraak dient te worden verstaan als verstaanbaarheid voor deze persoon op wie hij betrekking heeft. Het onderscheid betreft hier niet de rechtsbegrippen, het hoe of waarom van de veroordeling, maar wel de stof die het voorwerp uitmaakt van de tekst of het vonnis. Wij nemen dan ook aan dat een wet op het hoger onderwijs of een koninklijk besluit betreffende de inrichting van de registers van de burgerlijke stand, niet noodzakelijk moet, en zal begrepen worden door iemand die ten hoogste de ontwikkeling heeft van de vierde graad of het lager M.O.; en dat is wel het maximum dat wij wettelijk van de doorsnee staatsburger bij ons kunnen eisen.

De enige utopie bestaat er dus in dat men *alle* teksten en uitspraken voor — *alle* burgers zou willen verstaanbaar maken, zonder oog te hebben voor de gradaties die noodzakelijk bestaan in de ingewikkeldheid van de behandelde stof en de ontwikkeling van de personen op wie de tekst betrekking heeft.

Evenwel zijn er een groot aantal wetteksten waarop het principe van de algemene verstaanbaarheid voor elke burger met normaal verstand en ontwikkeling toch van toepassing is: wij denken aan het strafwetboek, bepaalde bijzondere wetten met strafbepalingen, gedeelten uit het burgerlijk wetboek, wetten over douanen en accijnzen, de wegcode en dies meer.

Als de burger van de ene graad in de andere overgaat, zal zijn onderlegdheid en beroepsvorming zijn gezichtskring reeds zodanig verruimd hebben, dat hij de teksten die op zijn nieuwe stand betrekking hebben zal kunnen begrijpen. Men zal er echter steeds moeten aan denken dat hij dan wel handelaar of zelfs groot-handelaar kan geworden zijn, maar nog even weinig jurist is als tevoren, waarmee wil gezegd zijn dat, buiten de technische verschillen, de teksten voor ieder op dezelfde wijze verstaanbaar moeten zijn, wat de vorm betreft.

Wat nu de rechtstaal betreft die *coram populo* wordt aangewend, gelden nagenoeg dezelfde regels. Voor de grond van de zaak geldt het criterium van de verstaanbaarheid voor alle betrokkenen; voor de juridische vormgeving is deze eis echter meer uitgebreid en het is hier dat de gebruiker van gerechtelijk jargon tegen het principe van de openbare rechtspraak zondigt. Hier speelt dus weer de reeds genoemde tweeledigheid haar rol waaruit de dwingende kracht van de eis der algemene verstaanbaarheid, in de zin zoals wij ze hebben opgevat, wordt afgeleid.

Het is in het licht van al het voorgaande dat de later gegeven eisen en middelen tot verbetering van de taalvorm van wet en rechtspraak dienen begrepen te worden.

Voordat wij tot het formuleren van dergelijke opmerkingen overgaan, dienen wij ons nog even af te vragen wat het nut is van een dergelijke bijdrage en of het niet beter ware de taal van gerecht en wet maar te laten evolueren in vrijheid en ongebondenheid, daarbij aan de traditionele taalkunde overlatend nauwkeurig op te tekenen tot welke ver- en misvormingen het hanteren door niet-taalvaardige gebruikers al kan leiden.

Deze houding heeft voorzeker haar wetenschappelijke betekenis bij de zuiver beschouwende studie van het taalverschijnsel in een gemeenschap. Als wij echter staan voor taaltakken als juridische en administratieve taal, past het normatief invloed uit te oefenen en de doelmatigheid van het betrokken communicatiemiddel door geschikt ingrijpen te verhogen. Dat dit niet op willekeurige wijze mag geschieden, maar wel op grond van de wetten en regelen die de taalwetenschap uit het evoluerend taalgebeuren heeft weten af te leiden, zal niemand betwisten. Het blijft toch een feit dat de taalvormen, zoals de daareven vernoemde, door hun aard zelf, uiterst geconventionaliseerd zijn en niet met het levend taalfenomeen in de maatschappij evolueren. Zowel bij de schepping van termen als bij het aanwenden van de taal in het algemeen, is de tussenkomst van de taalkundige geboden.

Dat ingrijpen dringend nodig is, bewijzen de getuigenissen en overtuigende voorbeelden waaruit blijkt dat vooral in een taal als deze van het gerecht, de onvolkomenheden al te grote en ernstige gevolgen kunnen hebben: «Van de praktische wetenschappen zucht de rechtswetenschap wel het meest onder de dwang der taal...» zegt I. H. Hijmans⁽⁴⁹⁾; bij H. Weck heet het «Die meisten Mängel des Rechts sind nur Mängel seiner Sprache»⁽⁴⁹⁾; Snouckaert van Schauburg oordeelt dat «De juridische literatuur is feitelijk grotendeels het resultaat van de menigte strijdvragen, die hun ontstaan te danken hebben aan het een of andere woordteken der wet.»⁽⁵⁰⁾; in het rapport «Wetgevingstechniek» lezen wij: «Hoe talloos vele processen moet men niet op rekening stellen van de onduidelijkheid, de dubbelzinnigheid van de bewoordingen, waarin een voorschrift is vervat»⁽⁵¹⁾ en tenslotte oordeelt de taalkriticus Mauthner «Nirgends sind die Miszverständnisse so schreiend als da: in Moral, im Rechtsleben, in Kulturfragen»⁽⁵²⁾.

Deze, en nog vele andere verzuchtingen en klachten die wij bij reeds elders genoemde auteurs aantreffen, zetten er ons toe aan de rechtstaal te ontdoen van de ziekten waaraan zij lijdt en aldus bij te dragen tot de verwezenlijking van de talloze voordelen die uit een dergelijke gezondmaking van het taalgebruik van recht en wet zouden kunnen voortvloeien. Vele nutteloze betwistingen over de betekenis van beslissende woorden zouden wegvallen; heel wat bedrog, gemakkelijkt door de veelzijdige interpreteerbaarheid van willekeurig gekozen termen en uitdrukkingen, zou onmogelijk gemaakt worden; de rechten van individu en gemeenschap zouden daardoor des te beter gevrijwaard worden en het prestige van het gerechtelijk apparaat, zo belangrijk in een geordende maatschappij, zou in de ogen der medeburgers slechts kunnen vergroten, daar het zijn taal zou gemaakt hebben tot een werkelijk sociaal communicatiemiddel. Aldus zou het volk, door de verdwijning van tenminste één der redenen van de volksvreemdheid van het gerecht en van dezen die het bedienen, meer begrip, en dus meer eerbied verkrijgen voor een van zijn belangrijkste democratische instellingen en zouden daardoor deze instellingen nog beter de taak kunnen vervullen die hun is opgedragen.

In tegenstelling tot Frankrijk en Nederland, de twee gebieden die ons het meest belang inboezemen, gezien onze taaltoestanden, werd bij ons geen werk gemaakt van een verbetering van de taal van recht en wet. Terwijl de Commissies, ingesteld ter vertaling van oude wetten waarvan alleen de Franse tekst rechtsgeldigheid heeft en van latere slecht vertaalde wetten, hun verdienstelijk werk voortzetten, gaat men verder met het opstellen, stemmen en uitvaardigen van teksten die dezelfde tekortkomingen vertonen als de

vroegere, wat weer een latere behandeling door de genoemde commissie laat veronderstellen (53). Buiten de Raad van State die, met de middelen die hij ter beschikking heeft, tracht zijn opdracht degelijk uit te voeren, bestaat er geen enkel controlelichaam dat enige waarborg geeft voor de taalvorm en de terminologie der wetten. Hoe het met de rechterlijke uitspraken gesteld is, weet ieder die de moeite doet om de teksten eens nauwkeurig op dit stuk na te lezen.

Al de arbeid die totnogtoe bij ons in de richting van een verbetering van de taal van recht en wet ondernomen werd, beperkt zich tot empirisme en de loffelijke tussenkomst van enkelingen die buiten hun eigen, zeer beperkte kring, niet de minste invloed hebben.

Het zou nochtans noodzakelijk zijn het hele gebied van het «taalgebruik» in gerechtszaken en in de wetgeving grondig te onderzoeken, met het doel bepaalde regels vast te stellen waaraan het zou moeten voldoen en tevens strenge eisen te stellen wat betreft de taalkennis van al dezen die zich actief met de praktijk van het gerecht bezig houden. Er zouden eveneens middelen dienen gezocht te worden om de degelijkheid van de taalvorm der nieuwe wetten en besluiten te verzekeren. Prof. Van Dievoet, de promotor van de Nederlandse taal in rechtszaken, heeft hieraan onlangs een gedeelte van een toespraak voor de Academie gewijd (54).

Alleen door een ernstige en krachtadige actie kan men ertoe komen dat de Nederlandse rechtstaal in Vlaams België dezelfde hoogte bereikt als deze van andere takken van het geestesleven en in overeenstemming zal zijn met de zich steeds ontwikkelende Vlaamse cultuur, want het recht heeft in Vlaanderen, wat uitdrukkingmiddelen betreft, op de andere geestelijke activiteiten wel heel veel achterstand in te halen; kortom, «onze rechtswetenschap en onze rechtspraktijk eisen een spoedige en grondige verbetering van de toestand van minderwaardigheid, waarin wij ons tot op de huidige dag nog bevinden» (55).

Zonder het belang van de werking der genoemde commissies (56), noch de invloed ervan op lange termijn, te willen miskennen, hebben wij de indruk dat de echte, dadelijk doeltreffende vernieuwing en verbetering uit een andere hoek zal moeten komen.

Een streven naar verbetering van de rechtstaal kan slechts uitwerking hebben als het weerklank vindt bij talrijke taalgebruikers zelf. Zoals dit voor de taal van een administratie, hoe moeilijk ook, het geval kan zijn, is het niet mogelijk in de wereld van het gerecht door circulaire en dergelijke bepaalde normen en vormen op te leggen. Het is het voorbeeld van dezen die bewust in hun eigen taalgebruik gaan hervormen dat aanstekelijk gaat werken en tot praktische resultaten kan leiden.

Het enige wat daartoe nodig is bestaat erin, dat er genoeg rechtspractici gevonden worden die beseffen dat de tijd meer dan aangebroken is waarop zij moeten gedaan maken met de aflaters van ons niet eigen beschavingen en ons volk moeten toespreken in een taal die de zijne is en niet in een on-Nederlands allegaars van dikwijls slecht vertaalde vreemde woorden en uitdrukkingen of verkeerd begrepen woorden en in een slordige taal en stijl waarover een intellectueel in een ander taalgebied zich diep zou schamen. «Hoe vaak gebeurt het ons niet vonnissen te lezen, voorbeelden van wijze jurisprudentie en diepdoordachte rechtsgeleerdheid, maar die gesteld zijn in een neger-taaltje waarbij men alleen de vraag kan stellen: zou de rechter die dit Nederlands heeft neergeschreven zich niet doodschamen, indien hij zijn vonnis in een even barbaars Frans had geveld?» (57). Deze toe-

stand, die sommige juristen dergelijke krasse uitdrukkingen in de mond legt, vraagt om verbetering.

Als er dan, bijvoorbeeld in een rond het «Rechtskundig Weekblad», dat op gebied van taalverdediging en -verbetering niet aan zijn proefstuk is, enkele vooruitstrevende Vlaamse magistraten en advocaten zouden gevonden worden die mogelijk met de hulp van taalkundig beter geschoolden, ertoe bereid zouden zijn hun ideeën in de praktijk om te zetten; als ook de overheid haar onverschilligheid zou afleggen en iedere nieuwe officiële tekst aan een deskundige controle wilde onderwerpen, dan zou dit niet alleen de Vlaamse rechtstaal ten goede komen, maar tevens de verdere intellectuele vooruitgang en beschaving van ons volk. Want voor dat volk zijn ze bestemd, en niet voor enkelen, deze rechterlijke uitspraken en wetten waarvan Montesquieu eens, weliswaar niet zonder overdrijving, heeft gezegd «Les lois doivent point être subtiles; elles sont faites pour des gens de médiocre entendement: elles ne font point un art de logique mais la simple raison d'un père de famille.»

Dat daartoe durf en doorzettingsvermogen nodig zijn, zal niemand betwijfelen; dezen die reeds verscheidene generaties aan de Vlaamse weg timmeren hebben daar echter nooit gebrek aan gehad!

(1) Zie eveneens, «Salvatore Messina, *Il linguaggio giuridico nella tecnica della legislazione fascista*», Rome, I.R.C.E. (1942), p. 4, en de ideeën die het Sovjet-Russisch strafwetboek hebben beïnvloed.

(2) «Zij die in een met redenen omkleed vonnis veroordeeld worden, zijn gewoonlijk niet zeer geneigd tot lofuiting» verklaart Mr. Coninck Liefing, in zijn openingsrede voor de vergadering der Juristenvereniging in 1896.

(3) «... Toch blijft het een vrome wens dat de akten onzer notarissen en de uitspraken der rechters altijd zouden zijn geschreven in een taal, die voor elk goed Hollander met gezond verstand en de nodige kennis van zaken volkomen verstaanbaar zoude zijn...» (Mr. Coninck Liefing, op. cit.)

«... una cerimonia cabalistica nella quale solo gli iniziati possono farsi intendere...» de toenmalige Italiaanse minister van justitie, geciteerd in Salvatore Messina, op. cit. p. 4.

Een andere verklaring voor de ingewikkeldheid van de taal der gerechtelijke lichamen, en ook van de wet, komt ons uit Amerika: De oorzaak zou liggen in de bewuste, of onbewuste, neiging om zich, door het spreken in een bijzondere vorm, beter van gehoorzaamheid te verzekeren. «In situations where policy is enunciated, and when obedience is in doubt, symbol-prolixity is a means of multiplying appeals to acquiesce in the result. The language of the law courts is notoriously intricate; much of this involution comes from uncertainty about obedience. The stakes of litigation are often high, and the tradition-crusted symbols of the law may reduce temptation to defy the verdict. (It is pertinent to observe, in this connection, that in appellate court decisions the «opinion» is often designed to appease the losing party and his counsel). ... In diplomacy, the function of prolixity is to mask the direct clash of personality, and to prevent «crisis of self-respect» or outraged «honour». Similar factors are at stake in the conduct of litigation, as well as in the announcement of verdict and sentence.» in D.H. Laswell and associates, *The Language of Politics*, New York, George W. Stewart, 1949, p. 26.

(4) Zie nog Coninck Liefing, op. cit. passim.

(5) Obrie, *De Nederlandse Rechtstaal*, (voordracht gehouden voor de Vlaamse Conferentie) Gent, Dullé-Plus, 1880, p. 11.

(6) Jacob Israel de Haan, *Rechtskundige signijfica en hare toepassing op de begrippen aansprakelijk, verantwoordeijk en toerekeningsvatbaar*, Thes. Amsterdam, 1919, en de aldaar geciteerde plaatsen in «*Recht und Wirtschaft*», april 1912 en «*Gerichtssaal*», 1909, p. 135.

(7) C.G.N. De Vooy, *Vaktaal en Volkstaal*, Rechtsgeleerd Magazijn, XXXVIII, 1919, p. 1-22.

(8) A. Callier, *La clarté des actes judiciaires*, Gent, Hoste 1908, p. 8.

(9) Als men nagaat hoe slordig de taal in rechtszaken doorgaans behandeld wordt, kan men verstaan dat men zich achter de eventueel foutieve, zin die aan de woorden gegeven wordt wil verschuilen.

(10) Men zie hiervoor b.v. onze rubriek «*Marginalia*» in het R.W., vanaf jrg. 1957-58, kol. 123 e.v. passim.

(11) Norbert Wiener, *Cybernetique et société*, Parijs, Edition des deux rives, 1952, p. 125-126.

(12) J. Obrie, op. cit. p. 13.

(13) R. Victor, *Een eeuw Vlaams Rechtsleven*, Antwerpen, De Vlijt, 1935, p. 3.

(14) J. Obrie, *De Nederlandse Rechtstaal, inzonderheid met betrekking tot het Strafrecht*, Gent, Vuytsteke, 1892, page 5.

(15) Senator Van Hemelrijk, Verslag van de Commissie van Justitie, belast met het wetsontwerp houdende begroting van het ministerie van Justitie voor het dienstjaar 1953; Senaat, zitting 1952-53, vergadering van 19 mei 1953, p. 10.

(16) K.V.A. voor Wetenschappen Letteren en Schone Kunsten; Brochure «De gelijkheidswet van 18 april 1898 en de vernederlandsing van onze wetgeving»; deze brochure die door iedere jurist en minister van justitie zou moeten gelezen worden, bevat toespraken die gehouden werden ter gelegenheid van het klaarkomen van de vertaling van... (Zie hier p. 13 en 25).

(17) Zie in vorige noot genoemde brochure, p. 36-37, toespraak van Prof. R. Victor.

(18) De Bavay (Procureur Generaal bij het H.V.B. de Brussel) *mercuriale* 1864, Belg. Jud., 9 maart 1865, kol. 307-308.

(19) Buiten de in noten (5) en (14) reeds genoemde werkwijze, leze men nog van Prof. J. Obrie, *De Nederlandse rechtstaal in Noord en Zuid*, Gent, Lellaert en Siffer, 1888.

Prof. R. Victor schetst in de reeds genoemde brochure (zie noot 16) de toestand als volgt: «En al wordt deze wet (van 15 juni 1935) ook met nauwgezetheid toegepast — omdat zij gelukkig de nodige sancties voorziet — toch kunnen wij nog op verre na geen volstrekte gelijkheid in het rechtsleven van beide delen van het land vaststellen. Toch is in sommige rechtbanken en hoven de taalkennis bij meerdere magistraten, die zetelen in Vlaamse kamers en die Vlaamse zaken te behandelen hebben, nog erbarmelijk. Toch worden nog dagelijks zoveel arresten en vonnissen uitgesproken die vanuit taalkundig oogpunt werkelijk beschamend zijn.»

(20) A. Callier, op. cit. p. 10-11.

(21) Henri Capitant, *Vocabulaire juridique rédigé sous la direction de...*, Parijs, P.U.F., 1936, p. 8.

(22) Frijs, P.U.F. (1928) p. II.

(23) G.J.P.J. Bolland, *Het Nederlands als taal voor hogere gelegenheden des geestes*, Brussel, N. De Bremaeker-Wants, 1912.

(24) Zie noot 19.

(25) «van de zo belangrijke rechtsgeleerde tijdschriften, als daar zijn «Themis», «Nieuwe bijdragen voor de rechtsgeleerdheid en wetgeving», «Weekblad van het Recht» enz... is hier (de universiteitsbibliotheek te Gent) mede niets voorhanden, «De Nederlands Rechtstaal», 1880, Op. 9. Thans is daar gelukkig wel veel verbetering waar te nemen.

(26) «Aan de hand van gegevens ontleend aan enige der bekwaamste Nederlandse juristen is erop gewezen, hoeveel misbruik er in vonnissen gemaakt wordt van Latijnse woorden en rechtsregels en van zgn. stadhuiswoorden. Verbetering die hoog nodig is om te voorkomen dat het volk van zijn recht en zijn rechters gaat vervreemden, moet gebracht worden vooral door de routine te bestrijden». Snouckaert van Schauburg, in *Opmerkingen over de vorm onzer vonnissen en wetten*, Thes, Leiden, 1913, «...want ook in de wetgevers-vaktaal komen de ergerlijkste en grofste taalverknoeiingen voor...» in *Wetgevingstechniek*, Rapport van een commissie uit de Vereniging voor administratief recht, Haarlem, Tjeenk-Willink, 1948, p. 120.

(27) Tot omstreeks 1870 werd het Nederlands nog stelselmatig uit onze gerechtshoven geweerd. De toenmalige mentaliteit van de magistratuur in dit opzicht, blijkt uit een arrest van het H.V.B. te Brussel van 31 oktober 1863, (Belg. Jud. 1864, dl. 22,81) en uit een arrest van het Hof van Cassatie van 12 mei 1873 (Belg. Jud. 1873, n° 742). Ter gelegenheid van dit laatste arrest, sprak advocaat-generaal Mesdach de ter Kiele een rekwisitoor uit waarin enkele zinsneden tekenend zijn voor de houding die toen tegenover het Nederlands, niet alleen als taal in gerechtszaken, werd aangenomen: «... si c'est à une personne de qualité, à une cour de justice qu'on s'adresse, est-il bien séant, quand on peut faire autrement, d'adopter avec affectation un idiome inintelligible?... la dignité de la justice ne saurait s'accomoder de ce genre de divertissements...» Wat een onkunde en kwade wil spreken niet uit deze woorden die uitgesproken werden op een ogenblik waarop, enkele tientallen kilometer daarvandaan, geleerden en auteurs als Fruin, Opzoomer, Potgieter en Douwes Dekker, om maar dezen te noemen, in dit «idiome inintelligible» hun hoogstaand werk publiceerden en in diezelfde verguisde taal, de zo belangrijke Nieuwe-gidsbeweging zou opbloeien; een voorval waarover men zich bij ons met recht kan schamen.

De oudere juristen en dezen die zich in de geschiedenis van de Vlaamse taal in rechtszaken verdiept hebben kennen dit arrest; wij halen het nogmaals aan ten behoeve van jonge juristen die zouden menen dat met Nederlands nu alles in orde is, omdat het gedeeltelijk een mentaliteit weerspiegelt die in bepaalde kringen in Vlaanderen nog voortleeft.

(28) In Engeland bestaat een raadgevend comité dat de taal der wetten kritisch onderzoekt, het nieuw Nederlands Strafwetboek werd door Prof. de Vries nagelezen, het Duitse en het Zwitserse werden eveneens aan een doordringende en bevoegde taalcontrole onderworpen.

(29) Men leze de werken die hier aangehaald worden, vooral voor Nederland en Frankrijk die voor ons in België vooral belang hebben.

(30) Men vergelijk de opvattingen van De Hoon en Bellefroid. Een opvatting die als grondslag voor verdere verbetering kan dienen is deze van de Commissie belast

met de voorbereiding van de Nederlandse tekst van de grondwet:

«Dat de Nederlandse rechtstaal in België en in Nederland één dient te zijn vloeit reeds voort uit de taaleenheid van het Nederlands sprekend volk in Noord en Zuid. Voor de rechtszaal, gezien als technische taal, is zulks des te meer noodzakelijk, omdat het gebruik van twee uitdrukkingen voor eenzelfde begrip misverstand en verwarring kan teweegbrengen. Er zal wel niemand meer worden gevonden die nog zou beweren, dat het Vlaamse volk behoefte heeft aan een eigen rechtstaal, verschillend van de Nederlandse».

Hierop neemt de Commissie twee uitzonderingen aan, nl. dat het Nederlands en Belgisch recht naar vorm en inhoud niet steeds overeenstemmen en dat de Nederlandse grondwet en vele wetboeken veel bastaardwoorden, onder Latijnse en Franse invloed, bevatten die het niet altijd wenselijk of mogelijk zou zijn over te nemen.

«Het ware derhalve verkeerd, alle vreemde woorden en bastaardwoorden die in Nederland gebruikelijk zijn, zonder de minste kritiek over te nemen, vooral waar goede Nederlandse uitdrukkingen kunnen in de plaats komen van sommige bedenkelijke vreemde of vreemdsoortige woorden die alleen daarom in Nederland voortleven, omdat zij er door een meer dan honderdvijftig jaren oud gebruik burgerrecht hebben verkregen».

Zie «Verslag van de Commissie belast met de voorbereiding van de Nederlandse tekst van de Grondwet», Parl. Besch., Kamer van Volksvertegenwoordigers, nr 420 (1955-1956) nr. 1, blz. 5.

(31) Hier blijkt weer het sociaal aspect van de behandeling der Nederlandse taal in de Belgische samenleving. De goeude standen en dezen die over een sociaal prestige beschikken of dit willen stimuleren, bedienen zich bij voorkeur van het Frans om zich te differentiëren van het «plebs», dat slechts een dialect machtig is. Tot voor enkele jaren had het A.B.N. nog niet het sociaal prestige dat het nu bezig is te verwerven; het Frans speelde de rol van «beschaafd» en speelt deze rol in sommige kringen, w.o. de juristenkringen, soms nog.

(32) Een doorgedreven taalonderwijs (naast de traditioneel letterkundige vorming) tot in de hoogste jaren der academische studien zou, mits het met ernst opgevat wordt en naar zijn juiste waarde geschat wordt, deze toestand weldra kunnen verhelpen. In dit verband zijn, ook voor leken, de ideeën interessant van F. Stutterheim in *Taalbeschouwing en Taalbeheersing*, Amsterdam, J.M. Meulenhoff, (1954).

«Als onze administratieve taal nog niet op peil is, dan hebben wij dit voor een goed deel te wijten aan de tekortkomingen op taalgebied van ons lager, middelbaar en hoger onderwijs en in de tweede plaats aan de ontoereikendheid van onze vertaaldiensten». (Minister L. Moyersoen, bij de installatie van de Centrale Commissie voor de Nederlandse Rechts- en Bestuursstaal in België op 1 april 1954, Cfr. Rechtskundig Weekblad, 1953-54, kol. 1372).

«Het mangelt ons nog steeds zeer aan taalkundig geschoolde en technisch gevormde specialisten...»

«Elk vertaler arbeidt op eigen gezag, veelal naar eigen goeddunken. Zijn werk wordt doorgaans door geen technisch geschoolde chef gecontroleerd.» (Prof. Van Dievoet, bij dezelfde gelegenheid; zie R.W. 1953-54, kol. 1375).

(33) C.G.N. De Vooyo, op. cit. p. 2.

(34) Henri Capitant, op. cit. p. 7.

(35) *ibid.* p. 8.

(36) Jac. van Ginneken, *Handboek der Nederlandse taal*, deel II, hfdst. IV., Nijmegen 1914.

(37) Zie noot 6.

(38) *ibid.* p. 26.

(39) De werken worden telkens bij de bespreking vermeld — zie tweede deel van deze uiteenzetting, «De Rechtstaal in de practijk».

(40) «Nu ligt het in de aard der zaak» schrijft Prof. Obrie, «dat, wat de rechtswetenschap aangaat, er nog wel veel tijd zal verlopen, eer ook leken zich met het schenpen van termen zullen onledig houden. Want in ons recht, evenals in het Nederlandse recht, wordt een zeer aanzienlijke, misschien al te aanzienlijke plaats aan vormen ingeruimd, waarvan zij, voorzeker niet zullen trachten op de hoogte te komen», in *De Nederlandse Rechtstaal*, 1880 (zie noot 5) p. 12-13.

(41) Dat niet alle juristen even afwijzend staan tegenover de taalkunde, blijkt uit volgende woorden van Fockema Andreae: «De hoge raad heeft eens beslist, dat nergens in de wet de rechter de verplichting is opgelegd om zich omtrent de betekenis van zekere woorden door deskundigen te laten voorlichten, dat dit geheel aan het oordeel des rechters is overgelaten. Maar dat dit oordeel dikwijls aan waarde zou winnen wanneer deskundigen over dergelijke punten werden geraadpleegd, zal daarmee zeker allerminst zijn ontkend», in *Tien jaar rechtspraak van de Hoge Raad*, Thes. Leiden, S.C. Van Doesburgh, 1904, p. 82-83.

(42) Cfr. E.L. Strubbe in een verslag bij F.L. Ganshof, *Voorstel tot voorbereiding en uitgave van een historisch woordenboek der Nederlandse Rechtstaal*, Med. K.V.A. voor voor Wetenschappen en Schone kunsten (Klasse der Letteren, Staatkundige en Morele Wetenschappen), jrg. III, nr. 3, p. 10-11.

(43) C.G.N. De Vooyo, op. cit. p. 20.

(44) Becquant, J., *Les mots à sens multiples dans le Droit Civil Français*, Parijs, P.U.F. (1928) p. III.

(45) *ibid.* p. IV.

(46) Op. cit. p. 13.

(47) *ibid.* p. 13-14.

(48) Hijmans, I.H., *Het Recht der Werkelijkheid*, Haarlem, 1910.

(49) Weck, H., *Die Sprache im Deutschen Recht*, 1913.

(50) op. cit. p. 80.

(51) op. cit. p. 84.

(52) F. Mauthner, *Beiträge zu einer kritik der Sprache*, 2 Aufl., Stuttgart en Berlijn, 1902-1912, I^o dl., p. 66.

(53) Nog erger is het als, bij de bespreking van de klaargekomen Nederlandse vertaling van de Grondwet, in het parlement, de senatoriale waardigheid eist dat op dit werk van de meest vooraanstaande juristen en taalgeleerden, willekeurig zou gevit worden. Cf. Prof. J.L. Pauwels, De Senaat en de Nederlandse tekst van de Grondwet, R.W. 24 januari 1960, kol. 1009 e.v.

(54) «De technische uitvoering van deze wet laat te wensen over» verklaart Prof. Van Dievoet «en wij dienen naar de middelen uit te zien, welke ons voortaan gave Nederlandse teksten zullen verzekeren, die aan de wetenschap en de praktijk in ieder opzicht voldoende schenken», p. 12, cfr. noot (16).

Deze middelen worden door Prof. Van Dievoet in dezelfde brochure (p. 20 e.v.) genoemd. Het zijn, kort geformuleerd:

a) Een betere taaldienst in de departementen en in het parlement (cf. noot 32 b);

b) Het oprichten, in de Raad van State, van een college van taalassessoren tussen de dienst voor de overeenstemming der teksten en de afdeling wetgeving. In beide wordt

telkens nauwe samenwerking voorzien tussen juristen en taalkundigen.

(55) *Ibidem* p. 25.

(56) Dit zijn:

a) De commissie belast met de vertaling in het Nederlands van de bepalingen der Grondwet, der wetboeken, der voornaamste geldende wetten en besluiten, waarvan geen officiële Nederlandse tekst werd bekendgemaakt (opgericht op 19 september 1923);

b) De permanente commissie tot bevordering van eenheid en vastheid in de Nederlandse bestuurstaal in België (opgericht 1930), die op 10 augustus werd vervangen door de «Terminologische Commissie»;

c) De commissie belast met de vertaling van de koloniale wetteksten bij het ministerie van koloniën (opgericht op 14 juni 1937);

d) De Centrale Commissie voor de Nederlandse Rechts- en Bestuurstaal in België (opgericht op 1 april 1954) die de andere lichamen overkoepelt en hun werkzaamheden ordent.

Van al deze commissies, hoe nuttig ook hun oprichting en hoe degelijk ook hun arbeid, gaat geen voldoende directe invloed uit op het gerechtelijk leven, noch op de wetgevende arbeid, noch op het administratief taalgebruik, doordat er in de onderstructuur van het gerechtelijk en administratief taalgebouw iets fout is (zie ook noot 32b en 53).

(57) Mr. W. Melis in *Taal en Stijl in de Rechtspraak*, R.W. 24 juli 1951, kol. 1633 e.v.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 23 november 1959.

Voorzitter: M. De Clippele.

Raadshere-verslaggever: M. Wauters.

Advokaat-generaal: M. Dumon.

Verzware van straf. — Eenparigheid van stemmen vereist, zelfs indien het Hof van Beroep door het verzet van de veroordeelde opnieuw over het ingestelde beroep, waarover bij verstek uitspraak werd gedaan, moet beslissen.

Krachtens art. 2 der wet van 4 september 1891, waarbij art. 140 van de wet van 18 juni 1869 werd aangevuld, moet het Hof van Beroep, wanneer het de tegen de verdachte door de eerste rechter uitgesproken straffen verhoogt, met eenparige stemmen uitspraak doen.

Deze regel moet in acht worden genomen, zelfs wanneer het Hof door het verzet van de veroordeelde tegen het door hem bij verstek uitgesproken arrest, opnieuw over het ingestelde beroep moet beslissen en zelfs dan wanneer het arrest, gewezen op verzet, alleen de veroordelingen die door het arrest bij verstek wettig waren uitgesproken, behoudt.

Hermans

Gelet op het bestreden arrest, op 19 mei 1959 door het Hof van beroep te Luik gewezen;

I. Ten aanzien van de beslissing over de publieke vordering:

Over het middel, van ambtswege afgeleid uit de schending van artikel 140 van de wet van 18 juni 1869 aangevuld bij artikel 2 van de wet van 4 september 1891,

doordat het hof van beroep, na het verzet van 23 maart 1959 te hebben ontvangen tegen het arrest dat aanlegster wegens onvrijwillige slagen of verwondingen en inbreuken op de wegcode veroordeelde, dit laatste heeft gehandhaafd en de door de eerste rechter

uitgesproken straf heeft verhoogd zonder te beslissen met de eenparige stemmen van zijn leden:

Overwegende dat aanlegster door de correctionele rechtbank te Hasselt wegens onvrijwillige slagen of verwondingen en inbreuken op de wegcode veroordeeld werd tot een enkele geldboete van 26 frank en tot een provisionele schadevergoeding jegens de burgerlijke partij;

Overwegende dat, na hoger beroep van het Openbaar Ministerie en van aanlegster, het hof van beroep te Luik, op 3 maart 1959 uitspraak doende bij verstek, de beslissing over de publieke vordering heeft vernietigd en, met eenparige stemmen, aanlegster wegens onvrijwillige slagen of verwondingen en inbreuken op de wegcode heeft veroordeeld tot een gevangenisstraf van acht dagen en tot een geldboete van 100 frank en de beslissing over de burgerlijke vordering heeft bevestigd;

Overwegende dat het hof van beroep, — daar aanlegster tegen dit arrest verzet had gedaan — na het verzet te hebben ontvangen, verklaard heeft, zonder vast te stellen dat het met eenparige stemmen uitspraak deed, zijn arrest bij verstek te handhaven en, dienvolgens, aanlegster wegens voormelde betichtingen te veroordelen tot een gevangenisstraf van acht dagen en een geldboete van 100 frank;

Overwegende dat artikel 2 van de wet van 4 sept. 1891 vereist dat het hof van beroep met eenparige stemmen uitspraak doet, wanneer het de straffen verhoogt, die tegen de beklagde door de eerste rechter uitgesproken werden;

Overwegende dat deze regel moet nageleefd worden zelfs wanneer het Hof, door het verzet van de veroordeelde, ertoe gebracht wordt over het ingesteld beroep opnieuw te beslissen en zelfs dan wanneer het arrest, gewezen over het verzet, enkel en alleen de veroordelingen behoudt, die door het arrest bij verstek wettig uitgesproken waren geweest;

Overwegende dat het arrest derhalve artikel 2 van de wet van 4 september 1891 heeft geschonden;

II. Ten aanzien van de beslissing over de burgerlijke vordering:

Overwegende dat de verbreking van de beslissing over de publieke vordering de vernietiging met zich

brengt van deze die over de burgerlijke vordering van Gijbels gewezen werd;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest;
Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;
Laat de Staat de kosten ten laste.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 3 december 1959

Voorzitter : M. Sohier.

Raadshcer-verslaggever: M. Anciaux Henry de Faveaux
Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Arbeidsongeval op de weg naar of van het werk. — Onderbreking van de normale weg. — Bewijsplicht van de arbeider.

De normale weg is niet noodzakelijk de weg, die zonder onderbreking afgelegd wordt, doch de weg is niet meer normaal, wanneer de arbeider deze onderbreekt zonder van overmacht of van een gewettigde oorzaak te doen blijken.

Belg. Maatschappij van Algemene Verzekeringen op het leven, de dotale fondsen en de overlevingen t./Vallet.

Gelet op het bestreden vonnis, op 29 januari 1958 in hoger beroep gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Dinant;

Over het eerste onderdeel van het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1315, 1376 tot 1378 van het burgerlijk wetboek, 1, 2, 3, 9, 19 van de wet betreffende de vergoeding van de schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen, samengeschied bij koninklijk besluit van 28 september 1931, gewijzigd door de wet van 10 juli 1951 (artikelen 1, 2 en 10), 1, 2 van de besluitwet van 13 december 1945 betreffende de vergoeding der schade voortspruitende uit ongevallen die zich op de weg naar of van het werk voordoen, verlengd door artikel 12 van de wet van 10 juli 1951, tot wijziging van de wet betreffende de vergoeding van de schade, voortspruitende uit de arbeidsongevallen en 97 van de Grondwet;

doordat, vaststaande dat het werk op de dag van het ongeval te 13.30 u. in plaats van 16.45 u. eindigde en dat verweerder die de plaats van zijn werk tegen 14.30 u. verlaten had, enkele boodschappen deed en dan bezoek bracht aan zijn schoonbroeder bij wie hij ongeveer twee uren bleef alvorens zijn weg te vervolgen, het bestreden vonnis aanlegsters vordering ontzegt en, op het tegenberoep uitspraak doende, voor recht zegt dat verweerder op 3 december 1953 getroffen werd door een ongeval, dan wanneer hij zich op de weg naar of van het werk bevond, en, bijgevolg aanlegster veroordeelt tot het vergoeden van de gevolgen van dit ongeval overeenkomstig de wet op de arbeidsongevallen, onder aftrekking van de bedragen waarvan zij de betaling zou rechtvaardigen, en doordat het bestreden vonnis die beslissing op de enkele beschouwing steunt dat het ongeval zich zou voorgedaan hebben tijdens het afleggen van de normale weg, dat de vertraging door verweerder in het terugkeren van zijn werk gebracht geen verzwaaring van het risico heeft kunnen uitmaken, daar de terugkeer op het ge-

wone uur geschiedde en daar niets aanwijst dat verweerder zich in een persoonlijke lichamelijke gesteldheid zou bevonden hebben die het ongeval zouden uitleggen;

dan wanneer de normale weg niet gelijkstaat met de gewone weg, daar het normaal karakter van de weg inzonderheid betreffende het begrip tijd, « in concreto » dient beoordeeld te worden, rekening gehouden met de op de dag van het ongeval feitelijk bestaande omstandigheden; dan wanneer, al is de normale weg niet noodzakelijk de rechtstreekse weg, de weg niet meer normaal is wanneer de arbeider deze naar zijn goeddunken verlengt door een of verscheidene niet gewettigde onderbrekingen; dan wanneer aanlegster de wettigheid van de onderbreking van verweerdens weg betwistte, welke onderbreking verwezenlijkt werd door een verblijf van laatstgenoemde bij zijn schoonbroeder gedurende ongeveer twee uren; dan wanneer het bestreden vonnis niet beweert dat de litigieuze onderbreking gewettigd was, doch op enkele en niet dienende beschouwing steunt dat de terugkeer op het gewone uur gebeurde; dan wanneer mitsdien, door te beslissen dat het litigieuze ongeval « zich voordeed op de weg naar of van het werk » het bestreden vonnis het wettelijk begrip heeft miskend van ongeval op de weg naar of van het werk en dan wanneer, bij gebreke van de wettigheid vastgesteld te hebben van de onderbrekingen die in de weg naar of van het werk tussengekomen waren, terwijl het die weg als normaal aanzag, het bestreden vonnis niet wettelijk met redenen is omkleed;

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan blijkt, dat de door aanlegster ingestelde vordering tot terugbetaling strekt van de door haar, als verzekeraarwet betaalde, vergoedingen tot schadeloosstelling van het nadeel door verweerder geleden ten gevolge van een ongeval dat, naar hij verklaarde, op de weg naar of van het werk was gebeurd; dat verweerder wiens werk gewoonlijk te 16.45 u. eindigt, op de dag van het ongeval, de plaats van het werk tegen 14.30 u. heeft verlaten, dan enkele boodschappen deed, en wegens persoonlijke redenen, gedurende twee uren, bij zijn schoonbroeder bleef; dat het ongeval zich tegen 17.45 of 18 uur voordeed;

Overwegende dat, om het afwijzen van aanlegsters vordering te rechtvaardigen, het bestreden vonnis hierop steunt dat « zo de rechtspraak belang hecht aan de duur van de terugkeer, opdat deze binnen de opvatting van de normale weg zou kunnen vallen... is dit omdat de vertraging in het terugkeren het risico van de normale weg verzwart; dat die vertraging geen verzwaaring van het risico kan uitmaken wanneer die terugkeer op het gewone uur geschiedt;

Overwegende weliswaar, dat de normale weg niet noodzakelijk de weg is die rechtstreeks en zonder onderbreking afgelegd wordt, doch dat de weg niet meer normaal is wanneer de arbeider deze onderbreekt zonder van overmacht of van een gewettigde oorzaak te doen blijken;

Overwegende dat het bestreden vonnis noch de overmacht noch het bestaan, door aanlegsters conclusies betwist, van een gewettigde oorzaak vaststelt;

Dat, inderdaad, geen gewettigde oorzaak is van onderbreking van de weg, de omstandigheid door het vonnis vermeld: dat, niettegenstaande de onderbreking, de arbeider zich op de dag van het ongeval op de weg van of naar het werk niet bevond op een later uur dan dat waarop hij op die weg zou geweest zijn indien zijn werk die dag niet vroeger dan gewoon had geëindigd;

Dat de motieven van het vonnis aldus niet wettelijk het dispositief van voormeld vonnis rechtvaardigen en dat het middel in dat onderdeel gegrond is;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Gelet op de wet van 20 maart 1948, veroordeelt aanlegster tot de kosten;

Verwijst de zaak naar de rechtbank van eerste aanleg te Namen, in hoger beroep zetelende.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 31 mei 1960.

Voorzitter: M. Lepage.

Raadsheren: M.M. Mast en Buch.

Substituut-auditeur-generaal: M. Debaedts.

Vrijheid van vergadering. — Danspartijen. — Weigering door de burgemeester, bekrachtigd door de gemeenteraad, tot toelating van inrichting van danspartijen. — Schending art. 19 Grondwet. — Bevoegdheid krachtens art. 78 en 94 gemeentewet, alsmede krachtens de decreten 14 dec. 1789, 16-24 aug. 1790 en 17-22 juli 1791, mag art. 19 Grondwet niet ontzenuwen.

Het preventief verbod opgelegd door de burgemeester tot het inrichten van danspartijen in gesloten plaatsen is ongrondwettelijk en kan niet gesteund worden op de artt. 78 en 94 van de gemeentewet of op de decreten van 1789, 1790 en 1791, die de draagkracht van art. 19 van de grondwet niet kunnen ontzenuwen.

Van Bael, Constantinus / 1. de burgemeester der gemeente Olmen; 2. de gemeente Olmen.

Arrest nr. 7900.

Overwegende dat de burgemeester van Olmen bevoegd is dat hij buiten de zaak moet worden gesteld; dat het middel niet opgaat, daar de burgemeester de administratieve overheid is waarvan de twee eerste beslissingen uitgaan;

Overwegende dat het te Olmen, ingevolge artikel 13 van het gemeentelijk politiereglement, in alle danszalen waar het publiek toegelaten is, verboden is danspartijen te houden zonder voorafgaande toelating en schriftelijke machtiging van de burgemeester;

Overwegende dat verzoeker op 27 oktober 1956 een aanvraag tot de burgemeester richtte, strekkende tot het bekomen van de toelating om zijn danstent op 4, 5, 6 en 7 november eerstvolgende te Olmen te mogen opslaan en er danspartijen in te richten; dat, naar aanleiding hiervan, de eerste twee bestreden beslissingen werden genomen;

Overwegende dat verzoeker in hoofdzaak aanvoert dat de drie bestreden beslissingen strijdig zijn met artikel 19 van de Grondwet daar zij hem de toelating ontzeggen danspartijen in te richten op de dagen bepaald in de aanvraag om verlof;

Overwegende dat de tegenpartijen betogen dat de burgemeester en de gemeente Olmen een politiemaat-

regel van algemene aard genomen hebben welke gold voor alle danstenten welke op het grondgebied der gemeente opgericht waren of zouden opgericht worden, ongeacht de uitbater ervan; dat de eerste tegenpartij er aan toevoegt dat artikel 13 van het gemeentelijk politiereglement op het dansen niet meer wordt toegepast en in feite in onbruik is geraakt;

Overwegende dat, luidens artikel 19 van de Grondwet, « de Belgen het recht hebben op vreedzame wijze en ongewapend te vergaderen, mits zij zich gedragen naar de wetten die het uitoefenen van dit recht kunnen regelen, zonder dat het nochtans aan een voorafgaand verlof wordt onderworpen »;

Overwegende dat deze bepaling aan de Belgen het recht waarborgt om op vreedzame wijze en ongewapend te vergaderen; dat de tekst geen onderscheid maakt naar gelang het onderwerp van de vergadering;

Overwegende dat, wanneer hij de Belgen het recht waarborgde vreedzaam en ongewapend in gesloten en overdekte plaatsen te vergaderen, onder verbod voor de overheid daarvoor een voorafgaande machtiging te eisen, de grondwetgever die vergaderingen onder de bescherming van de overheden heeft geplaatst; dat hij ze tegelijk heeft beveiligd tegen enige beoordeling door de overheid van de opportuniteit ervan, en zodoende tegen elk preventief verbod en tegen elke voorafgaande toestemming;

Overwegende dat de gemeenteraad in normale tijden en de burgemeester in spoedgevallen weliswaar aan de artikelen 78 en 94 van de gemeentewet en aan de decreten van 14 december 1789, 16-24 augustus 1790 en 17-22 juli 1791 de bevoegdheid ontleen tot het uitvaardigen van de reglementen en verordeningen van politie, die nodig zijn voor het handhaven van orde en rust in de gemeente;

Overwegende dat deze bevoegdheid, hoe ruim ook, de grenzen, die uit artikel 19 van de Grondwet volgen, niet te buiten kan gaan; dat zij voor de gemeenteoverheid niet het recht inhoudt, een vergadering in de aard als bedoeld in het eerste lid van dit artikel preventief te verbieden;

Overwegende dat vergaderingen die als danspartijen zijn bedoeld, uiteraard vreedzaam zijn;

Overwegende dat de twee bestreden besluiten uitgevaardigd door de burgemeester van Olmen dagtekenen van vóór gelijk welke bijeenkomst; dat zij alleen steunen op de vaststelling « dat bij het uitbaten van danstenten in de gemeente Olmen vroeger wanordelijkheden en vechtpartijen hebben plaats gehad »;

Overwegende dat deze loutere onnauwkeurige verwijzing naar vroegere storingen van de openbare orde en rust in gelijkaardige omstandigheden, de belegde bijeenkomsten niet betreft en niet inhoudt dat bedoelde bijeenkomsten niet vreedzaam zouden zijn; dat niet blijkt dat de gemeenteoverheid bij het treffen van politiemaatregelen niet bij machte zou geweest zijn de openbare orde en rust te handhaven zonder de bijeenkomsten te verbieden;

Overwegende dat derhalve blijkt dat de burgemeester van Olmen een preventief verbod opgelegd heeft dat niet te verenigen is met artikel 19 van de Grondwet; dat zonder te moeten nagaan of hoogdringendheid voorhanden was, het volstaat vast te stellen dat de burgemeester zijn macht heeft overschreden;

Overwegende dat de gemeenteraad van Olmen bij het bekrachtigen van de twee bestreden besluiten van de burgemeester eveneens zijn macht heeft overschreden;

Overwegende dat de burgemeester van Olmen aanvoert dat het gemeentebestuur op grond van artikel 20

van het gemeentelijk politiereglement het recht had het gebruik van danstenten te verbieden «vermis deze in brandbaar materiaal» vervaardigd zijn;

Overwegende dat de bestreden beslissingen niet laten blijken dat zij door dit motief zijn ingegeven; dat, mochten zij dit doel hebben gehad, zij overbodig zouden geweest zijn daar het verbod door artikel 20 van het politiereglement is opgelegd;

Overwegende dat de burgemeester als orgaan van de gemeente is opgetreden; dat deze laatste tot de kosten dient te worden veroordeeld,

Besluit :

Artikel 1.

De beslissingen van de burgemeester van Olmen d.d. 31 oktober en 3 november 1956 evenals de beslissing van de gemeenteraad van Olmen dd. 10 november 1956 zijn vernietigd.

Artikel 2.

De kosten, ten bedrage van 1500 fr., komen ten laste van de gemeente Olmen.

Aldus uitgesproken in openbare terechtzitting van de 4e Kamer, de 31 mei 1960.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

9e Kamer. — 25 juni 1960.

Voorzitter : M. Hodüm.

Raadsheren : MM. Liard en Roevens.

Advokaat-generaal : M. Cerckel.

Advokaten : Mrs. J. Van Doosselaere, Vaes en Biltris.

1. Zeevervoer. — Aansprakelijkheid van de zeevervoerder bij niet vermelding van bij de inscheping zichtbare schade in het cognossement en wegens verering van de schade tijdens de reis.
2. Procesrecht. — Werking van een arbitraal beding met betrekking tot een verknochte voor de gewone rechter aanhangige zaak.

1. De zeevervoerder is aansprakelijk voor het verzuim van de kapitein om de bij de inscheping zichtbare gebrekkige toestand van de koopwaar niet in het cognossement te hebben vermeld, alhoewel die mits een normaal uitwendig onderzoek kon worden vastgesteld.

Ongetwijfeld moet de kapitein of de eerste officier, die bij de inscheping toezicht uitoefent, geen «specialisten» van de ingescheepte koopwaar (in casu huiden) zijn. Toch mag van hen een minimum beroepskennis worden verlangd.

De geadresseerden ontlenen aan het vervoercontract hun recht om de vervoerder aansprakelijk te stellen voor de gevolgen zijner fout en zulks onafhankelijk van het regres, dat zij eventueel op grond van het koopcontract tegenover hun verkoper kunnen uitoefenen, regres, dat tevens bemoeilijkt werd precies door het feit, dat de kapitein het cognossement zonder voorbehoud heeft afgegeven, aldus valselijk erkennend (weliswaar met mogelijkheid van tegenbewijs wat steeds wisselvallig is) dat de inladers hem de lading zonder zichtbare gebreken hebben aangeboden. De vervoerder staat buiten de

onderlinge betrekkingen van koper en verkoper.

De verergering van de schade tijdens de reis ondanks de goede zorgen moet rechtstreeks aan de initiale fout van de vervoerder bij het inladen worden toegeschreven; er zou bij de aankomst geen schade bestaan hebben, indien de koopwaar gezond ware ingescheept geworden.

2. Door een geldig arbitraal beding wordt de beoordeeling van de tussen de contracterende partijen ontstane geschillen aan de jurisdictie van de gewone rechtbanken onttrokken, ook in geval van verknochtheid met een voor die gewone rechtbanken aanhangig gemaakte zaak. De gewone rechter is niet «ratione materiae» onbevoegd; hij bezit geen jurisdictie over de door een arbitraal beding gebonden partijen.

Kapitein Benès t/ La Neuchateloise e.a. en
N.V. Compagnie Commerciale Kreglinger.

Gezien in regelmatige uitgifte het vonnis der Rechtbank van Koophandel te Antwerpen dd. 8 augustus 1958, waarvan geen betekening wordt voorgelegd en waartegen, op 5 november 1958 en 28 november 1958, binnen de wettelijke termijn, naar vorm regelmatige beroepen werden aangetekend;

Aangezien deze beroepen, ingeschreven onder nummers 36.524 en 36.642 van de algemene rol, als verknocht dienen samengevoegd;

Aangezien de drie en twintig ter zake betrokken verzekeringsmaatschappijen de belanghebbenden aan de litigieuze koopwaar hebben vergoed, zodat deze laatsten zonder belang zijn geworden ten overstaan van de zeevervoerder en aldus de assuradeuren regelmatig gesubrogeerd werden in de rechten die uit hoofde van het cognossement tegen de kapitein kunnen uitgeoefend worden;

Aangezien de p.v.b.a. Cols & C^o als materiële houder van het cognossement, mandataris was van de werkelijke bestemming en bijgevolg, evenals deze laatste door het uitkeren der schadepeningen vanwege de verzekeraars, zonder belang is geworden;

Aangezien kapitein Benès derhalve ten onrechte de ontvankelijkheid van de eis in hoofde der assuradeuren betwist, en de eerste rechter terecht de eis in zover ingeleid door de p.v.b.a. Cols & C^o niet ontvankelijk heeft verklaard;

Aangezien uit de bevindingen van de tribunaalexpert en uit de verklaringen van het scheepspersoneel, blijkt, dat bij de inscheping der huiden te Buenos-Aires «de verharding reeds aanvang had genomen» en dat er opgemerkt werd dan zij «droger waren dan gebruikelijk»;

Aangezien de eerste officier zó duidelijk het gebrek bij de inlading vaststelde dat daarom, volgens zijn gezegden aan de stuwingsexperten, meer zout dan naar gewoonte werd gebruikt (blz. 19 desk. verslag);

Aangezien zelfs te Antwerpen de verharde plooiën en vormen nog zichtbaar waren van de pakken waarin deze huiden gevouwen waren voor ze binnen boord van de «Lekhaven» genomen werden te Buenos-Aires, en hieruit met zekerheid kan afgeleid worden dat, aldaar, bij het openspreiden der huiden voor de berging in het ruim van het zeeschip, de verharding reeds merkbaar en opvallend moet zijn geweest;

Aangezien nopens de roest (een uiteraard zichtbaar gebrek), de deskundige stellig verklaart dat ze ontstond tussen Assuncion en Buenos-Aires;

Aangezien voorzeker de kapitein of zijn eerste offi-

cier die toezicht uitoefende bij de inscheping, geen «specialisten» hoeven te zijn en niet te oordelen hadden of de huïden «ja dan neen goed waren», noch uit te maken hadden of «een ontaardingsproces aan gang was»;

Maar aangezien toch een minimum beroepskennis van hen mag geëist worden en de wet hen verplicht in het cognossement de uiterlijke staat der ingeladen goederen te beschrijven;

Aangezien de geïntimeerde verzekeraars aldus het volledig bewijs voorbrengen van het verzuim van de kapitein om bij de inscheping zichtbare gebrekkige toestand der koopwaar te vermelden, die hij, mits een normaal uitwendig onderzoek, gemakkelijk kon vaststellen;

Aangezien zekere beweringen door een deskundige gedaan in een proces tussen andere partijen gevoerd, en die appelland in zijn besluiten meent te kunnen inroepen (blz. 6), des te minder ter zake van nut zijn, daar de eventuele overeenstemming der feiten met onderhavige gegevens onbekend blijft en daar in het aangehaald verslag het bestaan van averijverwekkende gebreken niettegenstaande goede uiterlijke staat bij de inscheping, slechts als een «mogelijkheid» wordt voorgehouden;

Aangezien de bestemmelingen in het vervoercontract hun recht putten de vervoerder aansprakelijk te stellen voor de gevolgen zijner fout, en zulks afhankelijk van het regres dat zij desgevallend, ingevolge het koopcontract, tegenover hun verkoper kunnen uitoefenen, — regres dat niet enkel, zoals hierna gezegd, aan huidig onderzoek door het Hof ontsnapt, doch tevens blijkbaar bemoeilijkt werd, precies door het feit dat de kapitein het cognossement zonder voorbehoud heeft uitgegeven, aldus valselyk erkennend (weliswaar met mogelijkheid van tegenbewijs, wat steeds wisselvallig is), dat de inladers hem de lading zonder zichtbare gebreken hebben aangeboden;

Aangezien verder appelland Benès om het oorzakelijkheidsverband te betwisten tussen de door hem gepleegde contractuele fout en de schade door de bestemming geleden, zich niet heeft in te laten met de onderlinge betrekkingen van koper en verkoper, waarvan de regeling hem vreemd blijft;

Aangezien eveneens ondoeltreffend is vanwege appelland Benès op te merken dat de assuradeuren reeds vanaf Assuncion dekking verschaften, daar indien zij aldus inderdaad optraden voor rekening der inladers tot Buenos-Aires, zij vanaf deze laatste haven optraden voor rekening der bestemmelingen en anderzijds, zoals hoger overwogen, ter zake gesubrogeerd zijn in de rechten welke aan deze laatsten ingevolge het vervoercontract toebehoren;

Aangezien ingevolge het afleveren der zuivere documenten, de bestemming goede koopwaar kon verwachten en een daarmede evenredige prijs betaalde, dan wanneer hij in feite slechts minderwaardige goederen ontving, zodat de geleden schade wel rechtstreeks en noodzakelyk voortvloeit uit de contractuele fout door de kapitein tegenover hem gepleegd en het zonder belang is, ter zake dat de documenten zelf slechts met zekere vertraging zouden zijn toegekomen;

Aangezien in de huidige toestand van het geschil onverschillig voorkomt dat de averij tijdens de reis verergerde niettegenstaande de goede zorgen die de koopwaar vanwege het schip ontving — vermits, indien de huïden gezond waren ingescheept geworden, er geen schade ter bestemming zou hebben bestaan en daaruit volgt dat de ganse schade, verergering aan boord inbegrepen, rechtstreeks aan de initiale fout van de vervoerder bij het inladen is toe te schrijven;

Aangezien noch de verknochtheid met hogerbesproken eis ingesteld tegen de zeevervoerder, noch het onder voorbehoud van alle rechten bijwonen der expertise door de N.V. Compagnie Commerciale Kreglinger, de toepassing kunnen verhinderen van de arbitrage-clausule die tussen deze laatste en haar koper bedongen werd en waarbij de contracterenden op geldige wijze het tussen hen ontstane geschil aan de jurisdictie der gewone rechtsmachten hebben onttrokken;

Aangezien inderdaad de regels van prorogatie der bevoegdheid in geval van verknochtheid met een eis die bij de gewone rechtsmachten dient aanhangig gemaakt te worden, zich niet uitbreiden tot het geval waar de andere eis conventioneel aan de scheidsrechtelijke jurisdictie werd voorbehouden.

Aangezien verder niets in de houding van de N.V. Compagnie Commerciale Kreglinger aantoon dat zij ooit aan de arbitrage-clausule zou hebben verzaakt;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gezien artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Alle andere, meer omvattende of strijdige besluiten verwerpend;

Gehoord in openbare zitting het eensluidend advies van de heer Advocaat-generaal Cerckel nopens de bevoegdheid;

Voegt samen de zaken ingeschreven onder nummers 36.524 en 36.642 van de Algemene Rol;

Ontvangt de beroepen;

Verklaart beide ongegrond;

Bevestigt het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen, onder de enkele verbetering dat in stede van zich voor de eis ingesteld tegen de N.V. Compagnie Commerciale Kreglinger, onbevoegd «ratione materiae» te verklaren, de eerste rechter had moeten vaststellen dat hij, om die eis te beslechten, wegens de arbitrage-clausule, geen jurisdictie bezat;

Veroordeelt in elk der zaken n^o 36.524 en 36.642, de appellanten tot de beroepskosten.

NOOT: Zie het in dit nummer eveneens opgenomen vonnis a quo van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen dd. 8 augustus 1958.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer — 31 maart 1960.

Voorzitter: M. Bossaert.

Raadsheren: M.M. De Vreese en Beeckman.

Advokaat-generaal: M. J. Matthijs.

Internationaal privaatrecht. — Buitenlands echtscheidingsvonnis. — Motivering ingekleed in een echtscheidingsgrond (art. 48 Duitse huwelijkswet strijdig met de Belgische echtscheidingswet. — Vonnis in feite aanleunend op door de Belgische wet erkende echtscheidingsgronden. — Beslissing niet strijdig met de Belgische openbare orde. — Uitwerking in België. — Tweede in België na dergelyk buitenlands echtscheidingsvonnis aangegaan huwelijk is rechtsgeldig.

1. *Is niet strijdig met de Belgische openbare orde, en heeft derhalve uitwerking in België, het Duitse echtscheidingsvonnis dat in feite aanleunt op echtscheidingsgronden, die naar Belgisch recht, — en meer bepaald artt. 229 en 231, B.W., — een grond tot*

echtscheiding uitmaken, — in casu overspel van de echtgenote en haar weigering haar man te volgen, — ofschoon de Duitse rechter de motivering van zijn beslissing naar eigen wet geformuleerd en ingekleed heeft in de formele echtscheidingsgrond van art. 48 der Duitse huwelijkswet, dat een toepassing is van het stelsel der echtscheiding-geneesmiddel.

2. Dient derhalve te worden afgewezen de op grond van art. 147 B.W., vóór de Belgische rechter ingestelde vordering tot nietigverklaring van het huwelijk, dat, na dit echtscheidingsvonnis, door de gewezen echtgenote in België regelmatig werd aangegaan.

O.M. t./ Vanhecke, Henri en Van Gasse, Yvonne.

Overwegende dat het beroep tijdig en in regelmatige vorm werd ingesteld;

Overwegende dat Mter Cruyt, pleitbezorger van geïntimeerden, ter zitting verklaarde zonder onderrichtingen te zijn;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering van de heer Procureur des Konings strekte tot nietigverklaring van het huwelijk op 11 oktober 1951 tussen geïntimeerden aangegaan voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te St. Niklaas, en zulks op grond van artikel 147 B.W., omdat het vonnis dd. 29 oktober 1948 van het Landesgericht Keulen (Duitsland) waarbij de echtscheiding tussen tweede geïntimeerde en De Pauw Roger werd uitgesproken, zonder uitwerking is in België, als strijdig met de openbare orde alhier;

Overwegende dat de vraag is of dit Duitse echtscheidingsvonnis inderdaad strijdig is met de Belgische openbare orde of, integendeel, zoals aangenomen door de eerste rechter, die de vordering afwees, de eisen van de Belgische openbare orde eerbiedigt;

Overwegende dat appellants aan het Duitse vonnis verwijt de echtscheiding te hebben uitgesproken — benevens op grond van art. 48 der Duitse huwelijkswet (dat een toepassing is van het stelsel der echtscheiding-geneesmiddel) — op grond van art. 233 van het Belgisch burgerlijk wetboek, terwijl in feite de voorwaarden en formaliteiten van de echtscheiding bij onderlinge toestemming zoals deze door de Belgische wet strikt geregeld zijn, geenszins voorhanden waren;

Overwegende echter dat, indien de Duitse rechter deze echtscheidingsgronden formeel aldus formuleert, nochtans uit het vonnis blijkt dat het in feite berust op gronden die naar Belgisch recht luidens artikelen 229 en 231 B.W., een grond tot echtscheiding vormen: namelijk op het overspel van de vrouw en haar weigering haar man nog te volgen;

Overwegende dat de eerste rechter met reden aannam dat zulks volstaat opdat de Belgische openbare orde zou zijn geëerbiedigd;

dat niet strijdig is met de Belgische openbare orde, een buitenlands vonnis dat, om de echtscheiding uit te spreken, zijn motivering formuleert volgens zijn eigen wet, maar dat niettemin ook naar Belgisch recht gegrond is, omdat in werkelijkheid feiten worden weerhouden die ook naar Belgisch recht een echtscheidingsgrond uitmaken;

Overwegende dat appellants ten onrechte beweert dat het Duitse vonnis niet op zulke gronden is gesteund;

dat, zoals de eerste rechter aanstipte, uit het Duitse vonnis blijkt dat de Duitse rechter — in termen die he bestreden vonnis aanhaalt — aanneemt dat de feiten, namelijk de echtbreuk en de beledigende weigering het echtelijk leven te hernemen, bestaan;

dat het Duitse vonnis immers uitdrukkelijk de «Schriftsätze» en «Urkunden» in acht neemt die —

naar de vaststelling van de eerste rechter, die over de bundel van de verweerders beschikte — precies de stukken zijn waarin de ontrouw en de beledigende weigering worden aangevoerd;

Overwegende dat appellants vergeefs beweert dat het niet volstaat dat er in werkelijkheid gronden tot echtscheiding aanwezig zouden zijn geweest die door de Belgische wet zijn voorzien, maar dat alleen rekening mag worden gehouden met de gronden die in het vonnis uitdrukkelijk vermeld worden en waarop het vonnis is «gesteund»;

dat, zoals gezegd, het Duitse vonnis de feiten van overspel en beledigende weigering in feite vermeldt door er naar te verwijzen;

dat de omstandigheid dat de Duitse rechter — ten einde zijn vonnis volgens zijn wet te motiveren — deze feiten inkleedt in de formele echtscheidingsgrond van art. 48 van de Duitse huwelijkswet, niet belet dat het vonnis op die feiten is gesteund;

dat de toenmalige aanlegger in echtscheiding weliswaar in besluiten voor de Rēchtbank te Keulen zou hebben verklaard «uit inschikkelijkheid voor verweerster» (met wie hij slechts gedurende één enkele verlofweek blijkt te hebben samengeleefd) «zijn vordering niet op echtbreuk te willen steunen»;

dat deze verklaring echter in strijd is met het neerleggen van de gedingstukken waarin de echtbreuk en de beledigende weigering werden ingeroepen, en overigens niet belet dat het vonnis in feite ook op echtbreuk en beledigende weigering is gesteund;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935,

Alle andere en meeromvattende besluiten als ongegrond verwerpende,

Wijzende bij verstek tegenover geïntimeerden bij nalatigheid om te concluderen,

Ontvangt het beroep, doch verklaart het ongegrond; bevestigt het bestreden vonnis;

Kosten ten laste van de Staat.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer — 27 juni 1959.

Voorzitter: M. De Vreese.

Raadsheren: MM. Santenaire en Beeckman.

Eerste Advokaat-generaal: M. Vanhoudt.

Advokaten: MM. Van Parijs E. en W. De Smet.

Onderhoudsgeld na echtscheiding. — Dubbel karakter van dit onderhoudsgeld. — Toepasselijke regelen voor het bepalen van de vatbaarheid voor hoger beroep.

De bij artikel 301 B.W. voorziene uitkering tot onderhoud heeft in werkelijkheid een dubbel karakter: een van vergoeding waardoor de last ervan passief wordt overgedragen op de erfgenamen van de schuldenaar, een alimentair karakter, waardoor de uitkering aan de regelen inzake onderhoudsgelden onderworpen is. Zo de rechtvaardiging van de uitkering in de idee van vergoeding ligt, is integendeel het morele en sociale doel ervan, zoals bij elk onderhoudsgeld, levensonderhoud te verstreken. Waar doel en modaliteiten dezelfde zijn als die van elk onderhoudsgeld, is het redelijk ten aanzien van de

uitkering tot onderhoud krachtens artikel 301 B.W. de regelen omtrent de voor alle onderhoudsgelden geldende regelen voor het bepalen van de vatbaarheid voor hoger beroep toe te passen.

Het nieuwe tweede lid van artikel 27 van de wet op de bevoegdheid geldt voor elk alimentatiegeld zonder onderscheid.

Masson t./Willaert.

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Leper, eerste Kamer, zetelend in burgerlijke zaken, op 16 juni 1958;

Overwegende dat de partijen uit de echt gescheiden zijn krachtens het vonnis van de eerste rechter dd. 9 februari 1955;

dat de geïntimeerde het bewakingsrecht toegekend kreeg over twee uit het huwelijk gesproten kinderen en beiden ten laste heeft;

Overwegende dat geïntimeerde's eis voor doel heeft de appellant te doen veroordelen tot de betaling: 1) van een maandelijks onderhoudsgeld van 1.000 frank voor elk der kinderen tot hun achttiende jaar, en 2) van een vergoedend alimentatiegeld van 1.500 frank per maand voor haar zelf, hetzij samen 3.500 frank per maand;

Overwegende dat de appellant alhier opwerpt dat de eerste rechter niet bevoegd was om nopens het onderhoudsgeld van de kinderen te beslissen, ten deze aanvoerende dat dergelijke stof tot de bevoegdheid ratione materiae van de Vrederechter behoort (art. 3/11 van de wet van 25 maart 1876 en art. 2 van de wet van 10 februari 1953);

dat hij bovendien, bij wedereis voor het Hof, de regeling van zijn bezoekrecht vordert;

Overwegende dat de exceptie van onbevoegdheid, ten aanzien van de volheid van rechtsmacht van de Rechtbank van eerste aanleg, slechts gelden kan voor zoveel ze in limine litis voor de eerste rechter is opgeworpen geweest;

dat het aangevochten vonnis aanstipt dat de partijen door de eerste rechter in hun middelen en besluiten zijn gehoord geweest;

Dat van appellants besluiten in eerste aanleg niets alhier wordt voorgelegd;

dat, waar de appellant niet bewijst de exceptie in eerste aanleg tijdig aangevoerd te hebben, zijn beroep ten deze niet ontvankelijk voorkomt;

Overwegende dat de eis van de geïntimeerde voor haar zelf, op art. 301 B.W., terwijl de eis voor de kinderen op de artikelen 203, 205 en 207 B.W. is gesteund;

dat beide eisen bijgevolg verschillen wat de oorzaak aangaat;

dat geïntimeerde's eis voor haar zelf ook een vergoedend karakter vertoont en de eis voor de kinderen volstrekt niet;

dat de eisen bijgevolg niet mogen samengevoegd worden om de aanleg te bepalen;

dat voor geen van beide eisen de titel van de schuld wordt betwist;

dat de door art. 301 B.W. voorziene uitkering tot onderhoud weliswaar een eigen karakter heeft en een vergoeding uitmaakt waarvan de last passief overdraagbaar is op de nalatenschap (Vebr. 22 oktober 1954, Pas. 55, I, 153; Gent 24 december 1953, R.W. 1957-58, kol. 1572);

dat zij nochtans door haar modaliteiten van betaling (periodiciteit) en door haar gebonden zijn aan de inkomsten (1/3) van de schuldenaar en aan de nood

van de schuldeiser, tevens een bijdrage is tot het levensonderhoud van de echtgenoot die de echtscheiding bekwam, overigens gesanctioneerd door art. 391 bis alin. 2 S.W.B.;

dat zij niettegenstaande haar karakter van vergoeding niettemin een door het te niet gaan van het huwelijk verloren recht op levensonderhoud wil vervangen;

dat zij derhalve niet slechts door haar naam en modaliteiten, maar ook haar doel, deel neemt aan het begrip onderhoudsgeld;

dat in werkelijkheid de door art. 301 B.W. voorziene uitkering tot onderhoud een dubbel karakter heeft o.a. karakter van vergoeding waardoor het passief wordt overgedragen op de erfgenamen van de schuldenaar, maar tevens een alimentair karakter waardoor het onderworpen is aan de regelen in zake onderhoudsgelden (Cass. fr. 17, I, 53, D.H. 1953, p. 235);

dat indien de rechtvaardiging van de uitkering ligt in de idee van vergoeding, het morele en sociale deel integendeel, zoals bij elk onderhoudsgeld is: levensonderhoud te verstrekken;

dat, waar doel en modaliteiten dezelfde zijn als deze van elk onderhoudsgeld, het redelijk voorkomt aan de uitkering tot onderhoud van art. 301 B.W. de regelen omtrent de aanleg toe te passen die voor alle onderhoudsgelden gelden;

dat het nieuw alinea 2 van art. 27 van de wet op de bevoegdheid slaat op elk onderhoudsgeld zonder onderscheid;

dat het belang van de eisen bijgevolg naar de annuïteit dient vastgesteld te worden, hetzij voor de ene op $12 \times 1.500 = 18.000$ frank, en voor de andere hoogstens op $2 \times 12 \times 1.000 = 24.000$ frank;

dat het overige van het beroep deswege niet ontvankelijk is defectu summae;

Overwegende dat, waar het beroep van de appellant geen enkel geschil tot de beroepsaanleg heeft gedevalueerd, deze in beroep voor het eerst gestelde nieuwe eis nopens het bezoekrecht van de kinderen eveneens niet ontvankelijk is;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord de heer De Hoon, advocaat-generaal, in zijn advies;

Alle andere besluiten als ongegrond verwerpend;

Verklaart appellants beroep en dezès nieuwe eis om bezoekrecht onontvankelijk;

Veroordeelt appellant tot de kosten van de aanleg.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

Kortgeding. — 2 oktober 1959.

Voorzitter : M. Van Camp.
 Advokaten : Mrs. Dieryck en De Bièvre.

Derden-beslag. — Vordering tot intrekking van een verleende machtiging tot het leggen van derden-beslag. — Bevoegdheid van de rechter in kortgeding.

De hoogdringendheid is geen essentiële vereiste voor de bevoegdheid van de rechter in kortgeding met betrekking tot de intrekking van een verleende machtiging tot het leggen van beslag onder derden. In zulk geval steunt zijn bevoegdheid op artikel 635bis Rv. en niet op de artikelen 806 v. Rv.

De rechter in kortgeding heeft een onbeperkte, ofschoon geen willekeurige macht om een verzoek tot het leggen van derden-beslag in te willigen of te weigeren. Zijn beslissing moet niet gemotiveerd zijn.

Zijn tussenkomst is alleen vereist om voorlopig het gemis van titel te vervangen. De door hem verleende machtiging is essentieel een bewarende maatregel en doet geen uitspraak over de gegrondheid van de vordering. De rechter beoordeelt alleen voorlopig de elementen van de schuldvordering, nl. of deze schijnbaar zeker of eisbaar is.

Consortia Angolano de Cereais en Banco Portugues do Atlantico t/ N.V. Handelsmaatschappij C.A. Sury.

Overwegende dat de eis intrekking beoogt van ons bevel van 17 juni 1959, toelating verlenende tot het leggen van beslag onder derden op een tegoed van eerste aanlegster bij de derde beslagene de N.V. Kredietbank, intrekking gesteund op artikel 635bis B.R.V.

Voorwaarden :

Overwegende dat verweerster voorhoudt schuldeiseres te zijn van eerste aanlegster voor een bedrag van 132.129 fr., ingevolge een scheidsrechterlijke beslissing die ze voorlegt;

Overwegende dat eerste aanlegster aan zekere firma N.V. Exmanport wederom koopwaren leverde voor 401.599 fr. welke diende betaald te worden op de Kredietbank tegen aanbieding van de documenten. Dat de betaling gebeurde op 18 juni 1959;

Overwegende dat verweerster echter reeds toelating had bekomen tot het leggen van beslag onder derden in handen van de Kredietbank bij Ons bevel van 17 juni 1959, beslag dat gelegd werd op 18 juni 1959 bij de betaling door de firma Exmanport, zulks bij toepassing van artikel 558 B.R.V.;

Overwegende dat verweerster reeds gedagvaard heeft voor de Rechtbank ten gronde in geldigverklaring;

Overwegende dat aanlegsters thans de intrekking vragen van de machtiging tot het leggen van beslag onder derden, de eerste als schuldeiseres, de tweede bij wijze van derden verzet omdat hare rechten geschaad zijn wegens de omstandigheid dat de gelden op de Kredietbank rechtstreeks toekomen aan tweede aanlegster die als bankier de verkoopprijs der goederen heeft voorgeschoten aan eerste aanlegster door verdiscontering van een wissel en aldus een pandrecht had op de geleverde goederen;

In rechte :

Overwegende dat verweerster opwerpt : 1. dat het derden verzet van tweede aanlegster onontvankelijk zou zijn bij gemis aan belang; 2. dat Wij onbevoegd zouden zijn bij gemis aan hoogdringendheid en omdat Onze beslissing de zaak ten principale zou benadelen; 3. dat het pandrecht van tweede aanlegster zou gefingeerd zijn en de eis derhalve alle grond zou missen;

Ontvankelijkheid :

Overwegende dat eerste aanlegster de eis instelde op grond van artikel 635bis B.R.V. binnen de veertien dagen na de aanzegging van het beslag, hetzij op 25 juni 1959. Dat de vraag in hare hoofde ontvankelijk is;

Overwegende ten opzichte van tweede aanlegster, dat het derden verzet mogelijk is tegen alle vonnissen in handlichting of geldigverklaring van het beslag onder derden voor diegene die eigenaar beweert te zijn van de met beslag gelegde goederen op voorwaarde dat deze beslissingen hem schade toebrengen (Leurquin nr. 431 - Beltjens Code p. civ. t. II, p. 125, nr. 82);

Overwegende dat de onbeschikbaarheid der gelden onbetwistbaar een schadepost voor een handelaar betekent. Dat de vraag in derden-verzet dan ook ontvankelijk is;

Bevoegdheid :

Overwegende dat de hoogdringendheid in zake intrekking van de machtiging tot beslag onder derden geen essentiële voorwaarde is Onzer bevoegdheid daar ze gesteund is op artikel 635bis B.R.V. en niet op de algemene bevoegdheid in zake voorlopige maatregelen van art. 806 e.v. B.R.V. (R.P.D.B. Vbo Référés nr. 348);

Overwegende dat hetzelfde kan gezegd worden voor wat aangaat het voorlopig karakter Onzer beslissing in algemene zin; dat inderdaad de rechter in Kortgeding een onbeperkte macht heeft de gevraagde toelating tot het leggen van beslag onder derden toe te kennen of te weigeren en zijne beslissing zelfs niet hoeft te motiveren (Schiers et Vanisterbeek, t. VI, p. 276);

Gegrondheid :

Overwegende echter dat het probleem der gegrondheid in casu moet onderzocht worden volgens de regelen van het beslag onder derden;

Overwegende immers dat zo Onze bevoegdheid in zake onbeperkt is, ze niet willekeurig is;

Overwegende dat de essentiële voorwaarde tot het leggen van beslag onder derden bestaat in een authentieke of onderhandse titel of bij ontstentenis ervan mits machtiging van de rechter (art. 557-558);

Overwegende derhalve dat de rechter slechts tussenkomt om voorlopig het gemis van de titel te vervangen en te beoordelen terwijl het beslag zelf normaal gebeurt onder uitsluitelijke verantwoordelijkheid van de schuldeiser;

Overwegende dat hieruit volgt dat de machtiging slechts essentieel een bewarende maatregel is die geenszins over de gegrondheid der vraag oordeelt (R.P.D.B. Vbo Saisie-arrêt, nr. 223);

Overwegende aldus de Voorzitter wettelijk slechts de elementen der schuldvordering voorlopig mag beoordelen namelijk of ze schijnbaar zeker en eisbaar is. Dat er op dit punt geen betwisting wordt aangevoerd;

Overwegende echter dat na deze beoordeling, de wet-

telijke taak van de Voorzitter in Kortgeding is volbracht en de procedure in zake derden-beslag hare normale loop volgt door de aanzegging van het beslag en de dagvaarding in geldigverklaring voor de Rechtbank ten gronde;

Overwegende dat aanleggers ons thans in werkelijkheid niet vragen de gegeven machtiging in te trekken doch een eis in onttrekking aan het beslag te beoordelen die niets te zien heeft met de voorlopige geldigheidsvoorwaarden van het beslag en tot welker beoordeling wij in kortgeding niet bevoegd zijn;

Overwegende trouwens dat de Wetgever geenszins de bedoeling kan gehad hebben dergelijke betwisting ten gronde aan de Rechter in kortgeding over te laten zonder mogelijkheid van verzet of beroep;

Overwegende uiteindelijk dat de belangen enerzijds van tweede aanlegster om steeds zekerheid te hebben nopens de terugbetaling der door haar voorgeschoten gelden, voor de Rechter even eerbiedwaardig zijn dan de belangen van een schuldeiser die tracht betaling te bekomen van een tot heden niet betwiste schuld onder aanwending van tot heden voorlopig rechtmatige middelen;

Overwegende dat de ernstige betwisting nopens het algemeen systeem van financiering tegen documenten niet mag opgelost worden door een niet voor verzet noch beroep vatbare beslissing;

Overwegende derhalve dat aan de voorlopige geldigheidsvoorwaarden van de machtiging tot het leggen van beslag onder derden is voldaan en er geen reden bestaat deze machtiging in te trekken, terwijl het de Rechter van de grond der zaak zal behoren de eis van aanleggers te beoordelen met eventuele schadevergoeding lastens verweerster zo daartoe aanleiding moest zijn;

Om deze redenen :

Uitspraak doende op tegenspraak bij toepassing van art. 635bis B.R.V.

Verklaart de vraag ontvankelijk doch ongegrond;
Wijst aanlegsters ervan af;

Behoudt de kosten voor;

Verleent voor zoveel als nodig aanlegsters de gevraagde akte dat zij het geding schatten voor wat aanleg en bevoegdheid betreft op meer dan 100.000 F.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

31 januari 1957.

Voorzitter : M. Serck.

Rechters : MM. Colle en Soetaert.

Alvokaten : Mrs. R. Moreels en Van den Meersschaut.

Scheiding van goederen. — Strekking van de bij artikel 1444 B.W. bepaalde nietigheid.

De in art. 1444 B.W. bepaalde nietigheid strekt tot bescherming van de derde schuldeisers tegen de bedrieglijke verstandhouding van de echtgenoten. Deze nietigheid kan door de man niet worden ingeroepen.

De Weer t/ De Bruycker.

Overwegende dat de eis er toe strekt nietig te doen verklaren wegens te late uitvoering, de scheiding van goederen tussen partijen uitgesproken bij vonnis van deze rechtbank dd. 20 december 1950, alsmede de aan dit vonnis voorafgaande procedure en de akte houdende vereffening der terugnemingen van de verweerder, verleden voor notaris De Wilde op 16 januari 1952;

Overwegende dat de jongste rechtsleer aanneemt dat, nu de nietigheid vervat in artikel 1444 B.W. er toe strekt de schuldeisers te beschermen tegen collusie van de echtgenoten, de man er zich niet kan op beroepen om de scheiding van goederen ongedaan te maken (Kluyskens, Huwelijkscontract, n° 225; De Page en Dekkers, X, n° 749 en aangehaalde auteurs);

Overwegende dat mitsdien de eis niet gegrond is;

Op deze gronden,

De Rechtbank,

Gelet op artikelen 2, 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935, op het taalgebruik in gerechtszaken,

Alle andere conclusies van de hand wijzende,

Wijst de eis af als ongegrond en veroordeelt de eiser in de kosten.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE LEUVEN

3e Kamer. — 30 maart 1960.

Aalleenzetelend rechter : M. Rubbrecht.

O.M. : M. Convents.

Burgerlijke vordering voor de strafrechter. — Overlijden van het slachtoffer van verwondingen na de uitspraak over de straf. — Ontvankelijkheid van een vordering betreffende de schadevergoeding wegens het doden van het slachtoffer.

Het in België bestaand stelsel van de voeging van de burgerlijke vordering bij de publieke vordering stelt geen enkele beperking op het gebied van de schade waarvan vergoeding gevraagd mag worden op voorwaarde, dat de benadeelde zelf zijn eis niet tot bepaalde schadeposten beperkt.

Het toekennen door dezelfde rechter van schadevergoeding wegens het doden van het slachtoffer, nadat hij tevoren slechts wegens het verwonden van dit slachtoffer tot straf heeft veroordeeld, zal slechts schending van het gewijsde opleveren, indien het tweede vonnis het eerste zou tegenspreken wat het bestaan van het schadetoebrengend feit betreft.

B.P. Boterman t/ Jans.

Overwegende dat verweerder bij vonnis van deze Rechtbank, gewezen op 27 mei 1959 en bevestigd bij arrest van het Hof van Beroep te Brussel dd. 28 oktober 1959, veroordeeld werd wegens het onvrijwillig veroorzaken van verwondingen bij Keups Johanna, destijds echtgenote van eiser; dat aan de burgerlijke partijen Boterman Arthur en Keups Johanna provisionele vergoedingen werden toegekend en verder een deskundig onderzoek werd bevolen, daar de toestand van Keups Johanna niet geconsolideerd was;

Overwegende dat de opdracht van de deskundige als volgt werd omschreven : « Na schriftelijk eedaflegging Keups Johanna te onderzoeken en in een gemotiveerd advies de gevolgen te beschrijven die het ongeval voor haar gehad heeft »;

Overwegende dat Keups Johanna op 21 december 1959 is overleden, zonder in de gelegenheid te zijn geweest zich bij de deskundige aan te melden, alhoewel zij daartoe werd uitgenodigd;

Overwegende dat eiser beweert dat het overlijden van zijn echtgenote het gevolg is van het verkeersongeval waarvoor verweerder werd veroordeeld en erop

staat dat de deskundige zulks zou onderzoeken, opdat er bij de verdere behandeling van de zaak rekening zou worden gehouden met deze nieuwe gevolgen;

Overwegende dat verweerder stelt dat de burgerlijke vordering binnen de perken van de publieke vordering moet blijven en dat de strafrechter, die wegens onvrijwillig toegebrachte verwondingen heeft veroordeeld, bij de voortzetting van het geding geen schadevergoeding mag toekennen wegens het overlijden van het slachtoffer, indien dit in de loop van het proces plaats heeft;

Overwegende dat de deskundige van deze betwisting kennis heeft gekregen en vooralsnog geen onderzoek heeft gedaan, zodat eiser thans vordert dat de Rechtbank de opdracht van de deskundige zou interpreteren en zeggen voor recht dat hij alle mogelijke gevolgen van het ongeval moet opsporen, desnoods door middel van lijkschouwing;

Overwegende dat het Belgisch stelsel van voeging van de burgerlijke vordering bij de publieke vordering geen enkele beperking stelt op het gebied van de schade waarvan vergoeding gevraagd mag worden, op voorwaarde dat de benadeelde zelf zijn eis niet tot bepaalde schadeposten beperkt;

Overwegende dat het tussenvonnissen, bevestigd door het Hof van Beroep aan de burgerlijke partij Boterman Arthur akte heeft gegeven van haar voorbehoud voor de toekomst, wat haar eigen letsels betreft, en van haar eis van 100.000 frank wegens verdere materiële schade, onder voorbehoud van wijziging in de loop van het proces; dat aan de burgerlijke partij Keups Johanna akte werd gegeven van haar eis van 200.000 frank onder voorbehoud van wijziging in de loop van het proces;

Overwegende dat de beide burgerlijke partijen dus duidelijk te kennen hebben gegeven dat zij zinnens waren volledige vergoeding van de opgelopen schade te vorderen en men aan Boterman Arthur niet mag verwijten dat hij toen het mogelijk overlijden van zijn echtgenote niet uitdrukkelijk heeft vermeld;

Overwegende dat er verder onderzocht moet worden of de wijze waarop eiser het proces wil voortzetten niet kan leiden tot een vonnis dat in strijd ware met het rechterlijk gewijsde, doordat eenzelfde rechter schadevergoeding wegens het doden van een slachtoffer zou toekennen nadat hij tevoren slechts wegens het verwonden van dit slachtoffer tot straf heeft veroordeeld;

Overwegende dat het gewijsde slechts geschonden zou worden indien het tweede vonnis het eerste zou tegenspreken wat het bestaan van het schadetoebrengend feit betreft; dat deze tegenspraak in het huidige geval niet te duchten is, nu het misdrijf onherroepelijk vaststaat en slechts de latere gevolgen van dit feit betwist worden, nadat de benadeelden alle procesrechtelijke voorzorgen hadden genomen wat de toekomst betrof;

Om deze redenen,

Gelet op artikelen 2, 9, 31, 32, 34, 35, 36, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Geeft de Rechtbank akte aan eiser Boterman Arthur van zijn verklaring dat hij, als erfgenaam van wijlen Keups Johanna, het door deze laatste ingesteld geding voortzet;

Zegt voor recht dat de destijds aan Dr. Jozef Mulier gegeven opdracht niet beperkt is tot het bepalen van werkonbekwaamheid door opgelopen verwondingen,

doch mede omvat het onderzoek naar een eventueel oorzakelijk verband tussen het verkeersongeval en het overlijden van Keups Johanna; machtigt de deskundige daartoe desnoods tot lijkschouwing over te gaan;

Gelast de deskundige zijn verslag neer te leggen ter terechtzitting van 29 juni 1960.

De kosten blijven voorbehouden.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

6e Kamer. — 8 augustus 1958.

Alleenzettelend rechter : M. Geurts.

Referendaris : M. Ph. De Clerck.

Advokaten : Mrs. A. Vaes, Roland loco J. Van Doosselaere en Biltris.

1. Zeevervoer. — Gevolgen van het tijdig protest. — Aansprakelijkheid van de zeevervoerder bij niet-vermelding van zichtbare en vastgestelde schade in het cognossement en wegens verergering van de schade tijdens de zeereis.
2. Procesrecht. — Werking van een arbitraal beding met betrekking tot een kortgedingprocedure en tot een verknochte voor de gewone rechter aanhangige zaak.

1. *Het bij de lossing van de over zee vervoerde koopwaar door de op de aflevering recht hebbende persoon tijdig gedane protest betreffende vastgesteld verlies of schade doet hiervoor in hoofde van de zeevervoerder een vermoeden van verantwoordelijkheid ontstaan. (Art. 91, par. III, 6° van het IIe boek van het Wetboek van Koophandel). De zeevervoerder kan zich niet van zijn aansprakelijkheid bevrijden op grond van het eigen gebrek der koopwaar. (Art. 91, par. IV, 2° M) wanneer bij de inscheping de gebreken aanwezig en zichtbaar waren.*

Hij is verantwoordelijk voor de schade wanneer hij een schoon cognossement heeft afgegeven zonder de uiterlijke staat van de schade te vermelden. (Art. 91, par. III, 3° C). Deze nalatigheid is een fout in de uitvoering van het vervoercontract. Door niet de vereiste vermelding in het cognossement op te nemen maakt de vervoerder een verhaal van de geadresseerde tegen de verkoper onmogelijk of problematisch, resp. versterkt de positie van de verkoper in ongemene mate.

In casu wordt de vervoerder ook aansprakelijk gesteld voor de verergering van de schade tijdens de zeereis. (zie nader het vonnis.)

2. *Een arbitraal beding staat niet in de weg voor een procedure in kortgeding.*

De verknochtheid met een voor de rechtbank aanhangige zaak is niet van aard om een arbitraal beding buiten werking te stellen. Door het arbitraal beding hebben de partijen hun geschillen aan de gewone rechtbanken willen onttrekken, zodat deze laatste zich ratione materiae onbevoegd moeten verklaren.

La Neuchateloise e.a. t/ Kapitein Benès en
N.V. Compagnie Commerciale Kreglinger.

Gezien de dagvaarding dd. 13 februari 1957 strekkende tot betaling van 215.457 F + 6.890 F wegens schade aan overzee vervoerde goederen;

Aangezien aanlegsters vertonen :

Dat de 24^e aanlegster, nl. de p.v.b.a. Cols & C^o ontvangers moest te Antwerpen ex ss. Lekhaven, volgens cognossement te Buenos-Ayres uitgegeven op 21 januari 1956, 1000 Wet salted-heavy Ox Hides;

Dat zij deze had aangekocht van tweede verweerster;

Dat deze partij bij de aankomst te Antwerpen beschadigd was en de schade tegensprekelijk werd bepaald op 215.457 F plus kosten 6.890 F;

Van welk totaal : 222.347 F betaling wordt gevraagd;

Aangezien 24^e aanlegster tijdig protesteerde bij aanbevelen schrijven van 20 februari 1956, bij de lossing gericht aan de agenten van de rederij;

Aangezien ingevolge het regelmatig protest een vermoeden van verantwoordelijkheid voor de averij in hoofd van 1^o verweerder, de zeevervoerder is ontstaan (art. 91 par. III, 6^o der Zeewet);

Aangezien de 25 februari en 2 maart 1956 werd overgegaan tot een expertise tegensprekelijk tussen de p.v.b.a. Cols & C^o (24^e aanlegster) en kapitein Benès, 1^o verweerder, door experts Huyghebaert en kapitein Aspeslagh, hiertoe aangesteld bij bevel in kortgeding (verslag blz. 1);

Gezien het deskundig verslag door deze heren opgesteld;

Aangezien de experts hebben vastgesteld (blz. 3) dat op deze partij van 1000 huiden er 695 verhard en verhit waren, 196 hoornachtig, verkleurd, verhard en verhit, 38 idem, 71 ng idem en tevens met roest gevlekt, weshalve de experts het verlies hebben bepaald op 45,76 % voor een waarde van 201.000 F waarbij te voegen onkosten zoals in het verslag aangeduid waarover, qua cijfers, er geen betwisting is;

Aangezien de experts als oorzaak dezer averij opgeven : blz. 26 voor de verharding, verkleuring, verhitting en haarlossing : de toestand waarin deze huiden alreeds verkeerden op het ogenblik der inscheping te Buenos-Ayres aan boord van de « Lekhaven », en voor de roest : de aanraking met metaal welke zich heeft voorgedaan tussen Assuncion en Buenos-Ayres (dus vóór de inscheping op de « Lekhaven »);

Aangezien eerste verweerder dan ook zijn vrijstelling pleit op grond van het eigen gebrek der koopwaar (art. 91, par. IV, 2^o m.);

Aangezien hij moeilijk kan aanvoeren dat het gebrek verborgen zou geweest zijn vermits geheel het deskundig verslag waarop hij zijn argument steunt juist aanwijst dat de gebreken die in Antwerpen werden vastgesteld reeds aanwezig waren en zichtbaar, te Buenos-Ayres;

— de roest kan niet voortkomen van de Lekhaven, zegt de expert vermits het ruim aldaar zorgvuldig met hout was bekleed zoals ook de stuwingsexperts hebben vastgesteld. Formeel voegt de expert eraan toe dat de roest ontstaan is vóór de inscheping (blz. 26);

— de verharding : bestond ook vóór de inscheping, ja vertoonde zelfs de vormen van de pakken zoals zij waren op de lichters die de huiden hadden aangevoerd uit het binnenland;

(I) Aangezien aanlegsters de 1^o verweerder dan ook terecht verwijten een clean cognossement ondertekend te hebben, en zodoende te kort gekomen te zijn aan zijn verplichting de uiterlijke staat van de lading te vermelden;

Aangezien deze tekortkoming vaststaat daar zoals hierboven reeds aangetoond uit het verslag onomstootbaar blijkt dat de te Antwerpen vastgestelde gebreken reeds te Buenos-Ayres aanwezig waren en zichtbaar;

Dat deze tekortkoming des te flagranter is daar

1^o verweerders aandacht bij de inscheping inderdaad werd gewekt door de uiterlijke staat der koopwaar :

— de kapitein, blz. 14 : « wij konden de huiden zo zien liggen in het scheepje (t.t.z. de lichter waaruit gelost werd). Ik weet niet of deze huiden bedekt waren met luiken of met een kleed »;

Dit moet in verband worden gebracht met de bemerking van de expert dat de inscheping geschiedde tijdens de warmste periode van het jaar in Zuid-Amerika;

Verder bl. 15 : « Volgens mij waren de pakken huiden verhard wanneer deze te Buenos-Ayres op deze vrijdag werden opengemaakt aan boord van de lichter. »;

ng verder bl. 15 : in deze broeiende hitte (zoals gezegd op bl. 16) was men een gehele dag bezig om 1000 pakken te openen;

— de 1^o stuurman, blz. 16 : « het bleek mij wel dat deze huiden droger dan gewoonlijk waren »;

Aangezien men ook weet dat deze huiden stuk voor stuk in het ruim worden uitgespreid, dus de staat ervan zeker is gezien geweest;

Aangezien 1^o verweerder onjuist argumenteert dat zijn nalatigheid een z.g. « theoretische » fout daarstelt en niet daaruit de schade voortvloeit die aanlegsters hebben geleden;

Dat toch deze nalatigheid een fout is in de uitvoering van het vervoercontract dat hem bond aan 24^e aanlegster en de rechtspraak algemeen aanneemt dat door het gebrek van clauseren, hij een verhaal van de bestemming tegenover verkoper der waren onmogelijk of problematisch maakt. Of nog de positie van de verkoper in dergelijk geding ongemeen versterkt;

Aangezien 1^o verweerder bovendien in eigen voordeel de alreeds bestaande verharding der huiden moest vermelden daar het hier een progressief gebrek geldt en de huiden in het ruim nog harder gingen worden en nog meer haaruitval kennen;

(II) Aangezien dan ook buitendien dat hierboven wordt aangetoond dat de kapitein zijn aansprakelijkheid heeft bewerkstelligd door na te laten het cognossement te clauseren, hij zijn aansprakelijkheid heeft in het gedrang gebracht voor de verergering van de schade tijdens de zeereis : blz. 26 geeft de expert deze verergering aan;

Dat dan ook de 1^o verweerder naar voldoening van recht zou moeten aantonen — quod non — alles te hebben gedaan om de verergering te voorkomen;

Dat immers op te merken is dat slechts gedurende een drietal dagen ventilatie onmogelijk was (blz. 15) zodat de vraag blijft of 1^o verweerder wel degelijk alle zorgen aan de koopwaar heeft besteed die vereist waren;

— dat in dat verband expert Aspeslagh zelf de vraag stelt of 1^o verweerder niet pekewater op de huiden had moeten spuiten — huiden die hem toch als natgezouten werden aangeboden;

Expert Aspeslagh zegt zelfs dat men deze vraag zich « onvermijdelijk » moet stellen (bl. 25);

(zelfde expert oppert wel de mening dat de huiden dan zouden verrot hebben, doch noemt dit een kans, zegge een hypothetische mogelijkheid);

— dat in dat verband nog dient opgemerkt dat de Hollandse experts, die de huiden voor Rotterdam met dezelfde gebreken behept, hebben onderzocht, lang niet zo affirmatief zijn in hun besluit als expert Aspeslagh;

blz. 13 zelfs oorzaken, maar « ... waarvan echter niet met zekerheid is vast te stellen, wanneer dit moet hebben plaats gevonden »;

* * *

Aangezien tot besluit op deze dubbele grond, de 1^o verweerder dient aangesprakelijk gesteld :

(I) aflevering van clean cognossement;

(II) ontstentenis van bewijs van degelijke verzorging der waren;

Aangezien de vraag dan ook ontvankelijk en gegrond dient verklaard lastens 1° verweerder en in het voordeel der 23 eerste aanlegsters;

Dat de eis inderdaad niet ontvankelijk is in hoofde van de 24° aanlegster die vergoed geweest zijnde door haar assuradeuren zonder belang is in het geding en zonder rechtsverband tegenover 1° verweerder;

* * *

Aangezien aanlegsters in het zelfde exploit van rechtsingang waarbij zij vergoeding vragen aan de vervoerder steunende op de fouten door deze bedreven in uitvoering van het vervoercontract, ook tot dezelfde doeleinden gedagvaard hebben de verkoper der goederen, eis deze maal gesteund op fouten door de verkoper bedreven in uitvoering van het contract van verkoop;

Aangezien 2° verweerster de onbevoegdheid dezer Rechtbank ratione materiae inroept voor wat deze eis betreft;

Dat zij doet gelden dat het ingeroepen verkoopcontract een arbitrage-clausule inhoudt;

Aangezien gemeld verkoopcontract dd: 6 oktober 1955 inderdaad vermeldt: « Arbitrage, Anvers, aux conditions de la Chambre Arbitrale et de Conciliation pour le Commerce des Peaux et Cuirs d'Anvers » en tevens verzendt naar de Conditions et règles de la formule n° 11 de l'Intern. Conseil of Hide % Squin Sellers Association, welke formule sub art. 15 nogmaals een arbitrage voor de betwistingen voorziet;

Aangezien aanlegsters de opwerping van 2° verweerster willen weerleggen;

1) door aan te voeren dat 2° verweerster van deze arbitrage-clausule heeft afgezien door zonder voorbehoud te verschijnen in kortgeding en bij de expertise;

Dat nu, vooreerst een arbitrage-clausule geen hinderenis is voor een procedure in kortgeding (Rép. Prat. Dr. B. V° arbitrage, n° 140);

Dat verder, en bijzonder, uit het bevel in kortgeding dd. 2 maart 1956 blijkt dat 2° verweerster aldaar uitdrukkelijk de arbitrage-clausule heeft ingeroepen en dat de beslissing getroffen werd onder voorbehoud van 2° verweersters rechten op dat punt;

2) door aan te voeren dat de Rechtbank toch bevoegd is, omwille van de verknochtheid met de eis tegenover 1° verweerster;

Dat echter de jongste rechtspraak aanneemt dat ook in deze materie de overeenkomst de wet is der partijen en dat der partijen wil moet geëerbiedigd worden;

Dat door de arbitrage-clausule, aan dewelke niet verzaakt werd, de partijen in het kwestieuze verkoopcontract onbetwistbaar hun betwistingen aan de gewone Rechtbanken hebben onttrokken;

Aangezien derhalve deze Rechtbank onbevoegd is om van de eis tegenover 2° verweerster te kennen, ook al zou hij verknocht zijn met een andere eis in dewelke deze Rechtbank wel bevoegd is (cfr. Hrb. Antwerpen, 3° K., 18 maart 1932 bevestigd in beroep 15 juni 1932 inzake Moulart t/ Rolf en cons. J.P.A. 1932, p. 263; Hrb. Antwerpen, 7° K., 10 april 1954, Hummel Chemical t/ Fumeto, R.W. 3 oktober 1954, rol 148 en bijzonder Cass. 20 juni 1946, J.T. 1946, p. 471 en nota);

Om deze redenen,

De Rechtbank maakt melding van de toepassing van artikel 2 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in de gerechtszaken;

I. Zegt de eis ingesteld tegenover 1° verweerder ontvankelijk enkel in hoofde der eerste 23 aanlegsters, niet-ontvankelijk in hoofde van de 24° aanlegster;

Zegt deze eis tegenover 1° verweerder ook gegrond;

Veroordeelt 1° verweerder om aan de eerste 23 aanlegsters te betalen de som van 215.457 F plus 6.890 F, samen: 222.347 F, het alles met de verwijsintresten sedert 14 februari 1956 tot en met 13 februari 1957 en de gerechtelijke intresten sedertdien, en al de kosten des gedings, hierin begrepen deze van kortgeding en deskundig onderzoek, deze tot op heden in hun geheel begroot op: 17.095 F pleidooirecht inbegrepen;

— zijnde deze veroordelingen onder de aanlegsters te verdelen in de volgende verhoudingen: voor de eerste 15 %, de tweede 10 %, de derde 75 % van 15 %, de vierde 25 % van 15 %, de vijfde 5 %, de zesde 3 %, de zevende 2 % de achtste, negende en tiende samen 2 %, de elfde, twaalfde en dertiende samen 3 %, de veertiende 15 %, de vijftiende, zestende, zeventiende, achttiende en negentiende resp. 25 %, 25 %, 20 % en 5 % van 20 %; de twintigste 5 %, de een en twintigste, twee en twintigste en drie en twintigste resp. 4/6, 1/6 en 1/6 van 5 %;

II. Zegt zich onbevoegd ratione materiae om van de eis te kennen ingesteld tegen 2° verweerster;

Stelt deze buiten zake zonder kosten.

NOOT: Het vorenstaand vonnis werd door het in dit nummer eveneens opgenomen arrest van het Hof van Beroep te Brussel dd. 25 juni 1960 bevestigd met een andere motivering wat betreft de werking van het arbitraal beding.

BOEKBESPREKING

M. Audibert, *Essai sur le juriste*. — Parijs, Librairies techniques, 1960, 148 blz.

Van de hand van M. Audibert, ere-raadsheer bij het Franse Hof van Cassatie, verscheen onlangs een geestig boekje. Elk jurist die aan introspectie wil doen zal het lezen.

Wetenschappelijke ambities heeft het werk niet. Dit blijkt trouwens uit het «woord vooraf»: «... Je ne suis qu'un promeneur ingénieur, qui, son carnet de dessins à la main, s'amuse à parcourir les champs et le village aimés où il a fixé sa vie. Et soudain, s'émerveillant devant un horizon ou un visage familier, il en crayonne une esquisse légère».

De inhoudestafel telt vijf delen. Wij overlopen ze.

Eerste Deel: «Mise au point». — Wat denkt Jan Publiek over de jurist? Hoogstens dat het een slimmerik («un malin») is. Meestal gaat de achting nog zo ver niet: «une forte capacité de résistance à l'ennui, voilà ce que l'homme de la rue s' imagine, tout d'abord trouver chez le juriste.» (p. 9) — Het zou verkeerd zijn te menen dat om het even wie een goed jurist kan worden. — Er bestaan verschillende categorieën juristen. Aan de top plaatst de schrijver de universiteitsprofessoren (p. 18). Helemaal achteraan komt de wetgever. Overigens, is de parlementair die geen rechten studeerde, b.v. de veehandelaar, de ondernemer, de bietenplanter nog een jurist? Zelfs al helpt hij mee, door het uitbrengen van zijn stem, aan het opbouwen van het rechtssysteem? Hoogstens is hij een «juriste par personne interposée. Catégorie dénuée d'intérêt». (p. 20)

Tweede Deel: «Silhouette de l'homme juridique». — Hierin behandelt raadsheer Audibert vooral de

eigenschappen die een goed jurist moet bezitten: de bekwaamheid om alles te begrijpen, zich gemakkelijk bewegen op concreet- zowel als op abstract terrein, zin voor orde en methode, een flinke dosis kritische geest, gezond verstand, spitsvondigheid en verbeelding. Daarenboven moet hij blijk geven van een logische geest en een soepel denkvermogen. En blijft tenslotte «la fleur de l'esprit juridique»: de billijkheid (pp. 39-76)

Derde Deel: «Ombres chinoises». — Onder deze titel behandelt de schrijver enkele bijzondere aspecten van het rechtsleven. Op de vraag of er «juridische roepingen» bestaan wordt negatief geantwoord. — In een vermakelijk hoofdstuk spreekt de auteur over de vrouwen-juristen: «il ne suffit plus, aujourd'hui, de porter la barbe pour faire illusion» (p. 96) — De voor- en nadelen van de specialisatie, waartoe de juristen meer en meer komen, worden behandeld. — Uiteindelijk wijdt raadsheer Audibert enkele bladzijden aan de stijl en de welsprekendheid.

Vierde deel: «Grandeur de l'esprit juridique». — «Sa grandeur lui vient d'abord de ce qu'il calque son allure sur la vie elle-même». (p. 130)

Vijfde Deel: «Epilogue mélancolique». — Nous nous acheminons... tous, vers un oubli certain... seule la science est immortelle». p. 146)

Veel *nieuws* biedt het boek eigenlijk niet. Dat lag ook niet in de bedoeling van de schrijver. Glimlachend doet hij opmerken: «S'imaginer qu'on apprend à des juristes comment ils sont bâtis serait faire preuve d'une présomption bien grande: ne le savent-ils pas d'instinct?» (p. 5)

De verdienste is elders gelegen. Er worden ons in hoofdzaak waarheden herinnerd die wij wel eens uit het oog verliezen. Het wordt een gewetensonderzoek van de jurist, een voorbereiding tot de biecht, als men wil.

De vlotte stijl, steeds gevat, vaak goedmoedig-ironisch, maakt het werkje bijzonder genietbaar.

Jacques De Bruyne.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Bezoek aan de N.V. Astra op 15 november 1960

De Vlaamse Conferentie heeft gebruik gemaakt van de officieuze feestdag op 15 november om de N.V. Algemene Drukkerij en Rotogravure Astra te bezoeken. Wij werden er ontvangen door de heren Ludo en Joris Van Thillo, broeders van onze confrater.

Na een algemeen overzicht door de bedrijfsleider werden wij rondgeleid door de verschillende afdelingen: de redactie en de zetterij, de fotografische afdeling en de retouche (waar de aanwezige echtgenoten verschillende ogenblikken aan hun lot werden overgelaten om de confraters toe te laten een levensgrote afbeelding van B.B. te «retoucheren»).

In de montage afdeling zagen wij de cellofaandrukken en de diapositieven op maat gesneden en gekaderd worden, waarna de gemonteerde schijven op lichtgevoelig materiaal worden gekopieerd. Dit materiaal of pigmentpapier wordt met zijn gelatinekant op een koperen cylinder aangebracht waarin beelden en tekst, na het verwijderen van het papier, in diepte worden geëtst door middel van scheikundige producten. Wan-

neer de cylinder in de rotatiepers is gelegd kan ten slotte het drukken beginnen.

Voor kleurendruk dient het gehele proces vier maal uitgevoerd, zodat de papierbaan achtereenvolgens bedrukt wordt door vier cylinders, één voor elke kleur.

Bij ons bezoek aan de rotogravurepers was de kleurendruk van «de Post» volop bezig. Er werd ons verzekerd dat de snelheid der machine bij kleurwerk ongeveer 13.000 cylinderomwentelingen per uur bedraagt, wat wij zonder nader onderzoek hebben geloofd.

Na deze interessante rondgang werden de aanwezigen vergast op champagne en smakelijke versnaperingen, waarvan de diversiteit zo mogelijk deze der kleurvariaties in diepdruk nog in de schaduw stelde.

Mr Edgar Boonen dankte de heren Van Thillo en Schwartz dan ook zeer hartelijk voor dit bijzonder geslaagd bezoek. Zoals de Heer Stafhouder het neerschreef in het gulden boek der N.V. Astra, was dit een ware revelatie, daar de meesten onder ons het niet verder hadden gebracht dan een kennismaking met de persen van Plantin en Moretus.

I. D. W.

Plechtige openingszitting van de Jonge Balie te Dendermonde.

Op zaterdag, 5 november 1960, heeft de Jonge Balie te Dendermonde haar plechtige openingszitting gehouden.

In hartelijke bewoordingen begroette de voorzitter, Mr. Etienne De Ridder, de vertegenwoordigers van de magistratuur, waaronder de heer E. Goris, voorzitter van de Rechtbank, de heer S.P. De Maesschalck, procureur des Konings, en de vertegenwoordigers van de balies van Rotterdam, Brussel, Leuven, Luik, Charleroi, Mechelen en Antwerpen. Hij bracht een bijzondere hulde aan stafhouder Mr. P. M. Orban, die binnen korte tijd zijn vijftigjarig advokaatsjubileum hoopt te vieren.

De openingsrede werd uitgesproken door Mr. W. Van Gerven — voor het eerst sedert tien jaar een spreker van de eigen balie — die op uitnemende wijze sprak over het actuele onderwerp «De vordering tot ophouding ingesteld door het K.B. n° 55 van 23 december 1934, de beteugeling van economische delicten en de gemeenrechtelijke vordering tot ophouding». De tekst van deze rede verschijnt in een der eerstvolgende nummers van het Rechtskundig Weekblad.

De spreker werd door de aanwezigen langdurig toegejuicht en door de Stafhouder gelukgewenst.

Deze prachtige openingszitting werd besloten met een uiterst geslaagd banket in het «Brouwershuis» te Wieze.

Het werd een beloftevolle inzet van een nieuw jaar.

R. D. R.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

MEDEDELINGEN

Studiecentrum voor Buitenlands Recht en Rechtsvergelijking (Leuven)

Men herinnere zich dat nu enkele jaren terug, op initiatief van enkele studenten uit de Rechtsgeleerde Faculteit te Leuven, onmiddellijk bijgestaan en geleid door enkele hoogleraren derzelfde Faculteit, tot de oprichting werd overgegaan van een « Studiecentrum voor Buitenlands Recht en Rechtsvergelijking ».

Het hoofddoel van dat Studiecentrum blijft nog steeds de studenten de mogelijkheid te bieden onder directe leiding hunner professoren een bepaald onderwerp rechtsvergelijkend te bestuderen in ploegverband. Zo kon verleden jaar de laatste hand gelegd worden aan een verhandeling over de « Cessie en Inpandgeving van Schuldvorderingen ». Dit jaar gaat een groep verder met de studie van de « Rechten der minoritaire Aandeelhouders in de Vennootschap », terwijl een nieuwe ploeg start met de « Rechten van de niet-betaalde verkoper in het faillissement van de koper ». Beide groepen staan onder de leiding respectievelijk van Prof. Dr. G. Van Hecke en Prof. Dr. J. Ronse.

Het Studiecentrum staat verder met verschillende correspondenten uit binnen- en buitenland in betrekking voor het inwinnen en uitwisselen van inlichtingen, documentatie en raadplegingen.

Verder wensen wij er hier de nadruk op te leggen dat op het Studiecentrum eveneens een plaatsingsdienst fungeert ten gerieve der afgestudeerden en der eventuele werkgevers. Het succes hiervan liet evenmin op zich wachten.

De Beheerraad van het Studiecentrum is paritair samengesteld uit hoogleraren en studenten; de Voorzitter is steeds een student. Voor het lopende jaar ziet de samenstelling er uit als volgt: dhr Zeger G.M. van Hee Jr., Voorzitter; de HH. Professoren J. De Meyer, J. Ronse, J. Rubbrecht, G. Van Hecke en Z. van Hee Sr., dhr. W. Donceel, Monitor, de studenten: Mej. G. Craenen, L. Delwaide, Rutsaert en W. Beirnaert.

L. Delwaide,
Secretaris.

Z. van Hee Jr.
Voorzitter.

W. Donceel,
Monitor.

Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel.

Wij delen hieronder de tekst mede van het schrijven dat gericht werd door het Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel aan al de leden van de Minister-raad.

* * *

Brussel, 26 oktober 1960.

Mijnheer de Minister,

Betreft: Ontwerp van K.B. betreffende de inschrijving op taalrollen van de ambtenaren van het diplomatiek kader.

Wij hebben de eer U te berichten dat het V.V.O., na in kennis te zijn gesteld van de besprekingen betreffende het in rubriek vermeld voorwerp tussen een V.V.O.-delegatie en het Kabinet van de Eerste-Minister, zijn houding zoals deze in een vorig schrijven

dd. 13 juli reeds werd geformuleerd, ten stelligste handhaaft.

Verschillende overwegingen verplichten het V.V.O. om onwrikbaar vast te houden aan het enige objectieve en wettelijke criterium, nl.: « de taalrol wordt bepaald door de taal van het toelatingsexamen ».

1° Elke andere oplossing zou ten nadele uitvallen van de ambtenaren die destijds het Nederlands als voertaal van hun toelatingsexamen kozen. Dit blijkt o.m. uit een enquête door het V.V.O. ingesteld bij de belanghebbende ambtenaren.

2° Elke andere oplossing zou strijdig zijn met de geest van de wet en de deur openen voor subjectieve criteria, met als gevolg willekeurige overhevelingen.

3° Het belang van het ontwerp van K.B. blijft niet beperkt tot het departement van Buitenlandse Zaken. Reeds worden soortgelijke onaanvaardbare criteria aangelegd voor de reïntegratie van ambtenaren uit Congo.

4° Het ontwerp van K.B. is bovendien misleidend en ontoereikend. Het kan immers niet volstaan taalrollen te voorzien die zagezegd de personeelsleden indelen volgens hun taalgroep wanneer niet tegelijk er wordt over gewaakt dat alle maatregelen zijn genomen voor een daadwerkelijk en eerlijke toepassing van de tekst en de geest van alle bepalingen der taalwet. Wij verwijzen naar het ambtelijk gebruik van het Nederlands, de eerbiediging van het evenwicht zowel bij de bevorderingen als bij de aanstellingen in het centraal bestuur en in de posten in het buitenland, het evenwicht in de directieraad en dergelijke.

Nu de administratie verveeld zit met het grote onevenwicht dat zij zelf heeft verwekt, wil zij ineens « op papier » een « evenwicht » tussen beide taalgroepen « tot stand brengen » door de inschrijving van frans-taligen op de Nederlandse taalrol. In deze voorwaarden is de voorgestelde formule, die van de taalrollen een karikatuur maakt, slechts bedoeld om de taalwet in feite verder te miskennen en haar toepassing te verijdelen.

Wat de inschrijving op de taalrollen betreft van de vóór 1937 aangeworven ambtenaren, kan hier hoogstens, als overgangsmaatregel voor een verleden periode, één uitzondering op het wettelijk criterium geduld worden: vóór die tijd werden er immers op het Ministerie van Buitenlandse Zaken geen examens in het Nederlands uitgeschreven. Onder de ambtenaren die toen hun toegangsexamen aflegden in het Frans, zouden op de Nederlandse taalrol kunnen worden ingeschreven diegenen die een Nederlands diploma voorleggen en bovendien bewijzen dat ze ambtelijk het Nederlands werkelijk hebben gebruikt. Dezelfde voorwaarden zouden gelden voor de in dienst zijnde ambtenaren die geen aanwervingsexamen aflegden, doch benoemd werden bij toepassing van een uitzonderlijke procedure.

Het V.V.O. heeft verder met genoegen vastgesteld dat het niet alleen staat om deze stelling te verdedigen, maar dat ook de Economische Raad voor Vlaanderen in deze zaak een houding heeft aangenomen die aan duidelijkheid niets te wensen overlaat.

Met de meeste hoogachting,

R. Becquaert,
Ondervoorzitter.

Dr. F. Bové,
Algemeen Voorzitter.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Notarissen jrg. 1960 - n^o 10 :

F. Aeby, De verkrijging van op te richten appartementen.

Algemeen fiscaal tijdschrift jrg. 1960 - n^o 2 :

Belastingstelsels in de Euromarkt (vervolg). — Inkomstenbelastingen. — Indirekte staatsbelastingen. — Buitenlandse belastingen. — Personalialia. — Varia.

De Gemeente jrg. 1960 - n^o 117 :

J. Vandenbossche, De gemeentelijke kontrakten voor werken en leveringen (2e deel). — F. Vanden Brande, Stadhuisen en gemeentehuizen. — L. Meert, Wegen en gebruikers van de ondergrond.

Nederlands Juristenblad jrg. 1960 - n^o 39 :

F. M. J. Jansen, Er werd niet van eis geconcludeerd. — R. P. Besseling, Beschouwing over de rechtsmiddelen ten dienste van particulieren krachtens het Verdrag der Europese Economische Gemeenschap. — A. Hilbring Prins, Mr. J. Roorda †. — G. E. Langemeijer, Mr. G. A. Van Haefen †. — G. E. Langemeijer, Twaalfde Duits-Nederlandse Juristenbijeenkomst. — J. Van Nes, Verkeersovertredingen tegen verbalisanten.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie jrg. 1960 - n^o 4651 :

H. van den Heuvel, De rechtsgevolgen van een onware of onjuist gebleken opgave omtrent de huuropbrengst bij verkoop van onroerend goed (1). — G. A. Jansen op de Haar, De interpretatie-artikelen in het B. W.

Journal des Tribunaux : jrg. 1960 - nr. 4294 :

Jean-Denis Bredin, Les renonciations au bénéfice de la loi.

n^o 4295 :

R. Vander Elst, La loi du 27 juin 1960 sur le divorce lorsqu'un des conjoints au moins est étranger. — J. Mallié, La provocation à la prostitution.

Annales de la Faculté de Droit de Liège : jrg. 1960 - nr. 3 :

J. Constant, Quelques aspects du droit pénal économique belge. — A. Buttgenbach, Nouvelles réflexions sur le problème de la réforme de l'assistance publique, plus particulièrement sur la réforme de l'assistance à domicile. — Féli-M. Remion, Le Conseil d'Etat et les marchés de l'administration. — J. Hansenne-Plumier, L'expropriation pour cause d'utilité publique de l'espace aérien surplombant les propriétés privées. — P. Minet, Recherches sur les incidences monétaires du financement à court terme de l'Etat.

Revue de Droit Pénal et de Criminologie : jrg. 1960 - nr. 2 :

J. Dupréel, Théorie et pratique dans le traitement des détenus. — Andersen, Défense sociale et liberté. — Legrand, L'éducation psychologique des délinquants anormaux mentaux. — S. Glaser, Alpinisme « improvisé » qui expose autrui au danger.

Recueil Général de l'enregistrement et du notariat : jrg. 1960 - nr. 20278 à 20288 :

Enregistrement. — Bail à ferme. — Succession. — Notaire. — Preuve. — Impôts. — Taxes de facture sur les contrats d'entreprise.

Recueil Dalloz : jrg. 1960 - nr. 36 :

F. Derrida, Ouvertures de crédit et chèques sans provision.

n^o 37 :

M. Despax, Stabilité de l'emploi et mobilité de la main-d'œuvre.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"